

 **laiškai
lietuviams**

gegužė / may 1985

SUSIPAŽINKIME SU MARIJA	145	Juozas Vaišnora, M.I.C
TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (III)	151	Bruno Markaitis, S.J.
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	155	Vytautas Bagdanavičius
LIETUVIŠKI PAPROČIAI. GEGUŽĖ	158	Danutė Bindokienė
DUOK DIEVUI ŠANSA	160	P. Daugintis, S.J.
JEI DIEVAS UŽ MUS, KAS PRIEŠ MUS?	165	Chiara Lubich
IŠ ISTORINIŲ VERSMIŲ	166	Paulius Rabikauskas
AUKLĖJIMO KLAUSIMAI	169	Alg. Suomis
JAUNUOLIAI IR JŲ TĖVAI	172	Anketa
TĖVYNĖJE	175	Gediminas Vakarīs
KALBA	177	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠYPSULIAI	179	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	180	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Domicėlės Tarabildienės grafikos darbų nuotraukomis. Viršelio piešinys — Giedrės Čepaitytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Postmaster: Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1985 / GEGUŽĖ - MAY / VOLUME XXXVI, NO. 5

SUSIPAŽINKIME SU MARIJA

JUOZAS VAIŠNORA, M.I.C.

KĄ REIŠKIA VARDAS MARIJA

Katalikų moksle ir gyvenime Marija po Jėzaus užima pirmą ir aukščiausią vietą. Ji Dievo Sūnaus, Bažnyčios ir visos Kristaus atpirktosios žmonijos Motina. Ji iš visų žmonių Dievo išrinktoji ir išskirtoji, apsaugota nuo gimtosios nuodėmės, vienintelė Nekaltai Pradėtoji. Ji vienintelė iš visų gyvųjų su kūnu paimtoji į dangų. Visa tai žinome ir išpažįstame, tikime su pilnu tikrumu, kaip paties Dievo apreikštąsias tiesas.

Šalia to, visų mūsų tikėjimui ir pamaldumui naudinga giliau ir arčiau pažinti Mariją žemiškoje tikrovėje, išigilinant į tas aplinkybes, kuriose Marija reiškėsi žemiškajame gyvenime drauge su savo Sūnumi Jėzumi. Pirmiausia panagrinėsime, ką reiškia patsai vardas *Marija*.

Senojo Testamento hebraiškame tekste Marijos vardas rašomas *Myriam*. Biblijos vertime Kristaus laikais vartota aramajų kalba šis vardas rašomas *Maryam*. Senojo Testamento vertime graikų kalba Marijos vardas rašomas *Mariau*, o Evangelijų graikiškasis tekstas turi žodį *Maria*. Žydų istorikas Juozapas Flavijus vartoja žodį *Mariane* arba *Mariamne*.

Visame Šv. Rašte, be Jėzaus Motinos Marijos, randame dar šešias moteris, kurios turi Marijos vardą. Žinomiausia jų yra Senojo Testamento Mozės ir Aarono sesuo. Išėjimo knygoje rašoma, kad po to, kai žydai perėjo Raudonąją jūrą, Marija pranašė, Mozės ir Aarono sesuo, paėmusi būgnelį ir surinkusi kitas moteris su būgneliais, džiūgavo, šoko, o Marija vedė giesmę kartodama: "Giedokime Viešpačiui, nes jis tikrai kilnus, žirgą ir vežimą jis įmetė į jūrą" (Iš 15,20-21). O Skaičių knygoje rašoma apie tą pačią Mozės ir Aarono seserį, pasipriešinusią Mozei, dėl ko ji Dievo buvo nubausta raupsų liga. Ir tik Mozės malda buvo pagydyta (Plg. Sk 12).

D. TARABILDIEŅĒ

Motina ir kūdikis.

Naujojo Testamento Šv. Rašto knygoje Marija vadinosi Lozorius ir Mortos sesuo, ištikima Jėzaus pamokymų klausytoja. Ją Jėzus pagyrė dėl to, kad ji "išsirinko geriausiąją dali, kuri nebus iš jos atimta" (Lk 10,38-42). Evangelijose minima kita Marija, kilusi iš Magdales, paprastai vadinama Marija Magdalena arba Magdaliete, iš kurios Jėzus buvo išvaręs septynis demonus (Lk 8,2). Marija buvo Jokūbo ir Juozapo motina, viena iš Kristaus prikryžiuavimo ir tuščio kapo liudininkė (Plg Mk 15,40-47). Su ja drauge buvo dar viena Marija — Kleopo žmona (Jn 19,25). Šią pastarąją kai kurie egzegetai sutapatina su Jonomorkaus motina Marija, kurios namuose prisiglaudė stebuklingai iš Jeruzalės kalėjimo ištrūkęs Petras (Apd 12,12). Pagaliau šv. Pauliaus laiške romėnams randame dar vieną Mariją romietę, kurią Apaštalas giria ir liepia sveikinti: "Sveikinkite Mariją, kuri daug triūsė jūsų labui" (Rom 16,6). Kaip matome, Jėzaus laikais moteriškas Marijos vardas buvo dažnas. Marija buvo pavadinamos moterys pagal garsios Mozės sesers atminimą.

Bet ką reiškia vardas Marija? Šio žodžio etimologinė prasmė lieka neaiški. Vokietis etimologas O. Bardenhewer 1895 m. savo knygoje "Der Name Maria. Geschichte der Deutung" (Marijos vardas. Aiškinimo istorija) paduoda net 60 įvairių vardo *Marija* reikšmių. Jų daugelis nepastebi ir nepaiso, kaip buvo sudaromi hebraiški vardai, o tik žiūrima jo išorinio sąskambio. Pvz., klaidingai aiškinant hebraišką žodį Maryam, sakoma, kad tai reiškia "karti jūra". Arba hebraišką žodį Me-ir-yam verčiama "toji, kuri apšviečia jūrą", taigi "Jūros žvaigždė". Šv. Jeronimas "yam" lotyniškai išvertė "Jūros lašas", palygintas su pačia jūra, kuria yra Dievas. Nurašinėtojai vėliau žodžius "stilla maris" pakeitė į "stella maris". Šis Marijos pavadinimas nuo vidurinių amžių tapo poetiniu Marijos pavadinimu. Yra žinomas gražus Marijos garbei himnas "Ave, maris stella" (Sveika, jūros žvaigždė) — jo yra keli gražūs vertimai lietuvių kalba — priskiriamas šv. Bernardui (1090-

1153), tačiau jis yra ankstesnis, nes jau žinomas IX amžiuje.

Šv. Jeronimas savo veikale "Onomastica sacra" (Šventieji vardai) aiškina, kad žodžio šaknis "mar", reiškia Ponas, Viešpats, taigi išvedama, kad ir žodis *Marija* turi reikšti Ponia, Viešpatė. Toks aiškinimas turėjo pasisekimo, ir dėl to naujose kalbose Marija vadinama Ponia, itališkai Madonna, prancūziškai "Notre Dame", vokiškai "Unsere Frau" ir t.t.

Tokių įvairių ir keistų aiškinimų aki-vaizdoje ką reiškia žodis Marija? Šių laikų filologijos mokslas su savo nuostabiais instrumentais pagaliau galėjo nustatyti tris priimtinius aiškinimus. Pirmasis yra išvedamas iš egiptiečių kalbos žodžio "mara", kas reiškia "patenkinta", "soti", "daili", taigi pagal egiptiečių moteriškos estetikos taisykles "mara" reiškia "Gražuolė". Antras aiškinimas irgi imamas iš egiptiečių kalbos — "mari", kas reiškia "mylimas". Pagaliau trečias aiškinimas, remdamasis Palestinos kananiečių kalba, išveda, kad Marija reiškia "sesuo".

Senovės Palestinos kananiečių kalba archeologijos dėka šiandien yra geriau pažįstama. Kasinėjimai, pradėti prancūzų 1929 m. senovės svarbaus miesto Ugarit (šiandien Ras Šamra Sirijoje), atskleidė vad. ugaritų kalbą, kuria kalbėjo ir rašė to krašto kananiečiai. Atkastosios lentelės su įrašais dažnai turi žodį "mrym". Tai yra žodžio "rwm" šaknis. O tasai "rwm" literali- ne prasme reiškia "iškili", "pagirta", taigi "didinga, šventa". Šio žodžio Marija kilmės aiškinimas bene bus tikriausias.

Dar keletas žodžių apie Marijos pirma-vaizdžius Senajame Testamente. Senovės krikščionių rašytojai ir liturginė literatūra gausiai naudojo Senąjį Testamentą pavaizduoti Marijos privilegijas ir dorybes. Nuo II a. Bažnyčios Tėvai Mariją vadina "naujaja Ieva". Mariologinėje literatūroje Marija vadinama degančiu ir nesudegančiu krūmu, kas reiškia, jog Marija pradėjo ir pagimdė Sūnų, neprarasdama savo mergystės. Ji vadinama Sandoros Skrynia, kuri buvo pagaminta iš negendančio medžio, kaip

nesugedo ir Marijos kūnas. Ji yra Gedeono vilnonis šydas, gavęs iš dangaus rasą, kaip Marija gavo iš dangaus savo Sūnų. Ji yra Giesmių Giesmės sužadėtinė, aptvertasis sodas, užrakintas šaltinis — tai vis Marijos mergystės vaizdai. Senojo Testamento žymiosios moterys, kaip Sara, Debora, Judita, Esterė, yra Marijos pirmavaizdžiai. Patarlių knygos žodžiai "Viešpats turėjo mane savo kelių pradžioje. .. aš esu įstatyta nuo amžių" (Pat 8,22-23), 44 psalmės meilės giesmė yra taikoma Marijai, ypač liturgijoje. Ypač ryškios yra S. Testamento mesianinės pranašystės apie Mariją rojuje po levos nusikaltimo ir pranašo Izaijo apie mergaitę, kuri pagimdys Emanuelį.

MARIJA ŠV. RAŠTO NAUJOJO TESTAMENTO KNYGOSE

Marijos biografinės žinios, jos gyvenimas ir asmenybė yra Evangelijose, ypač Luko Evangelijoje. Lukas daugiausia paduoda žinių apie Mariją. Iš 150 Naujojo Testamento eilučių apie Mariją 90 eil. yra kaip tik Luko Evangelijoje. Pirmajame savo Evangelijos skyriuje (26-38) Lukas paduoda Nazareto mergaitės vardą, sako, kad ji yra Juozapo sužieduotinė, kad ji Dievo parinkimu yra toji, iš kurios turi gimti Dievo Sūnus. Marija, iš angelo sužinojusi, kad jos giminaitė Elzbieta laukiasi kūdikio, ryžtasi ją aplankyti ir jai pagelbėti kasdienos gyvenime.

Antrajame Luko Evangelijos skyriuje evangelistas pasakoja apie Jėzaus gimimą ir jo kūdikystę. Marija ir Juozapas gyventojų surašinėjimo įpareigoti vyksta į Betliejų, ten nerasdami apsistojimui vietos, prisiglaudžia kalno oloje, kur būdavo suvaromi gyvuliai. Ten gimsta Jėzus, ten jį pagarbina piemenys, galbūt tos olos savininkai. Juozapas ir Marija Betliejuje atlieka tai, kas pagal Mozės įstatymą pasakyta apie naujagimius: apipjaustymas ir vardo Jėzus suteikimas. Iš Betliejaus Juozapas ir Marija vyksta į Jeruzalę paaukoti pirmgimį sūnų Dievui ir išpirkti vargšų auka: pora purpelių arba balandžiukų. Jeruzalės šventykloje įvyko pora netikėtų dalykų. Vienas

Jeruzalės gyventojas, vardu Simeonas, kuris laukė Mesijo atėjimo, o Šv. Dvasia jam buvo apreiškusi, jog nemirsiąs, kol savo akimis nepamatys to Laukiamajo, dabar atėjęs į šventyklą, ir kai Juozapas su Marija ten atnešė kūdikį Jėzų, Simeonas džiaugėsi, šlovino Dievą, kad savo akimis pamatė Izraelio tautos Gelbėtoją. Kūdikio motinai Marijai Simeonas pasakė paslaptinius žodžius: "Šis (kūdikis) skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas — ir tavo pačios sielą pervers kalavijas" (Lk 2,34-35). Panašiai Jeruzalės šventykloje ir pranašė Ona atpažino kūdikį Jėzų kaip Mesiją, šlovino Dievą ir kalbėjo apie kūdikį visiems, kurie laukė Mesijo atėjimo. Visa tai aprašęs, Lukas užbaigia taip Jėzaus kūdikystės istoriją: "Atlikę visa, ko reikalavo Viešpaties Įstatymas, jie sugrįžo į Galilėją, į savo miestą Nazaretą. Vaikelis augo ir stiprėjo; jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo" (Lk 2,39-40). Tuo Lukas ir baigia Jėzaus kūdikystės, o drauge ir Marijos istoriją.

Iš Jėzaus jaunystės Lukas II savo Evangelijos skyriuje papasakoja vieną atsitikimą, kaip Marijai ir Juozapui drauge su dvylikos metų berniuku Jėzum nuvykus į Jeruzalę, šventėms pasibaigus, Jėzus pasiliko Jeruzalėje, kaip Marija ir Juozapas tris dienas jo ieškojo, kaip jį surado Jeruzalės šventykloje ir kaip Marija padarė Sūnui priekaištą: "Vaikeli, kam mums taip padarei?! Štai tavo tėvas ir aš su sielvartu ieškome tavęs. O Jėzus atsakė: "Kam gi manęs ieškojote! Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?" (Lk 41-49). Čia Lukas priduria, kad Juozapas ir Marija nesuprato jo pasiaiškinimo, tačiau Marija visus įvykius, surištus su Jėzumi, kaip Betliejuje piemenų pasveikinimą, Senelio Simeono pranašystę, Sūnaus atsakymą, suradus jį Jeruzalės šventykloje, laikė savo širdyje, juos svarstė ir stengėsi suprasti. Iš tos Luko pastabos, egzegetai daro pagrįstą prielaidą, kad Jėzaus kūdikystės įvykius Lukas galėjo girdėti iš pačios Marijos

ir dėl to jis plačiau negu kiti evangelistai parašė apie Jėzaus kūdikystę ir to meto Marijos vaidmenį.

Nors evangelistas Lukas daug ką parašė apie Jėzaus kūdikystę (o su kūdikiu visada randame ir jo motiną Mariją), tačiau ne viską. Čia ateina su savo pasakojimu apie kai kuriuos Jėzaus kūdikystės momentus evangelistas Matas. Jis pirmajame savo Evangelijos skyriuje išveda Marijos vyro Juozapo genealogiją nuo Abraomo iki Jėzaus. Toliau dėsto tam tikrą tragediją, kuri įvyko, kai Marija, susižadėjusi su Juozapu, bet dar nepradėjus jiems kartu gyventi, jau tapo nėščia Šv. Dvasios veikimu. Juozapas, to nesuprasdamas, pats būdamas teisus ir nenorėdamas daryti Marijai nešlovės, sumanė tyliai ją apleisti. Bet sapne pasirodęs Viešpaties angelas pasakė Juozapui: "Juozapai, Dovydo sūnau, nebijok parsivesti į namus savo žmonos Marijos, nes jos vaisius yra iš Šventosios Dvasios. Ji pagimdys sūnų, kuriam tu duosi vardą Jėzus, nes jis išgelbės savo tautą iš nuodėmių" (Mt 1,20-21). Juozapas nuramintas parsivedė Mariją pas save. Tai buvo tikrosios Jėzaus ir Marijos vedybos.

Toliau evangelistas Matas pasakoja, kaip, Marijai ir Juozapui su kūdikiu Jėzumi dar esant Betliejuje, atvyko iš Rytų šalies Išminčiai pagarbinti naujojo žydų karaliaus, kaip apie jį teiravosi Jeruzalėje pas karalių Erodą, kaip žvaigždės vedami surado namus, kur rado kūdikį su motina Marija. kaip pagarbino jį ir paliko dovanų. Erodas, nesulaukęs Išminčių su žinia, kur yra tasai gimusias žydų karalius, nutarė išžudyti Betliejuje ir jo apylinkėje visus berniukus iki dvejų metų. Nuo pavojaus Jėzui Juozapas ir Marija, angelo įspėti, pasitraukė į Egiptą ir iš ten, jau Erodui mirus, grįžo į Galilėją ir apsigyveno Nazarete.

Evangelistas Lukas, aprašydamas Jėzaus viešąjį gyvenimą ir jo mokslą, dar porą kartų pamini Mariją. Pirmą kartą (Lk 8, 19-21) pasakojama, kai pas Jėzų atėjo motina ir broliai, bet negalėjo prasimušti iki jo per minią. Jam buvo pranešta: "Tavo motina ir broliai stovi lauke, nori su tavimi

pasimatyti". Bet Jėzus atsakė: "Mano motina ir broliai — tai tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jį vykdo" (Lk 8,19-21). Vadinasi, audiencija nepavyko. Kitą kartą, kai viena moteris, klausydama Jėzaus pamokymų, sušuko: "Palaimintos iščios, kurios tave nešiojo ir krūtys, kurias žindai!" (Lk 11,27), Jėzus atsakė: "Dar labiau palaiminti tie, kurie klauso Dievo žodžio ir jo laikosi" (Lk 11,28), Tas pats Lukas Apaštalų Darbuose dar kartą pamini Mariją, kai po Kristaus įžengimo į dangų apaštalai buvo susirinkę viename kambaryje. Ten "jie visi išstvermingai ir vieningai atsidėjo maldai kartu su moterimis ir Jėzaus motina Marija bei jo broliais" (Apd 1,13-14).

Evangelistas Morkus vos vieną kartą pamini Mariją, aprašydamas tą faktą, kaip Marija ir broliai norėjo susitikti su Jėzumi — tai pakartojimas to, ką aprašė Lukas.

Evangelistas Jonas tik porą kartų sumini Mariją. Pirmą kartą Marijos dalyvavimą Galilėjos Kanos vestuvėse, kur kreipėsi į savo Sūnų dėl vyno stokos (Jn 2,1-11), ir antrą kartą, kai Marija su kitomis moterimis stovėjo prie Jėzaus kryžiaus, ir kaip Jėzus pavedė savo motiną mylimajam mokinui Jonui (Jn 19,25-27). Evangelistas Jonas priduria, kad nuo tos pavedimo valandos "mokinys pasiėmė ją pas save" (Jn 19,27). Tiek trumpai apie Mariją Šv. Rašte Naujojo Testamento knygoje.

MARIJOS DVASINIS PASAULIS

Daugiausia apie Mariją žinome iš Šv. Rašto Naujojo Testamento knygų. Tai tikros, dokumentuotos žinios. Tačiau jų nedaug. Ir tai ne dėl to, kad įkvėptieji Šv. Rašto autoriai nebūtų domėjęsi Marijos gyvenimu arba būtų laikę antraeilium dalyku Marijos, Dievo Sūnaus Motinos, santykį su savo Sūnumi, o dėl to, kad jie savo knygoje surinko ir surašė apaštalinę katechezę. Apaštalai mokė ir rašė tai, "ką Jėzus nuo pradžių veikė ir mokė iki tos dienos, kurią buvo paimtas į dangų" (Apd 1,1-2). Jie surinko Jėzaus viešojo gyvenimo pagrindinius pamokymus, įrodinėjo Mokytojo prigimtį ir dieviškąją galią. Atpasakodami Jė-

zaus mirtį ir prisikėlimą, pateikė įrodymų, kokios reikšmės turėjo visas Kristaus gyvenimas.

Mesijaninė Jėzaus misija ir pranašų žodžiai apie Jėzaus gyvenimą davė evangelistui Matui progą suminėti kai kuriuos Jėzaus vaikystės epizodus, kuriuos papildė evangelistas Lukas, kuris, kaip istorikas, užsimojo papasakoti viską, ką Jėzus veikė ir mokė iki įžengimo į dangų (Plg. Apd 1, 1-2).

Jėzaus gyvenimo, ypač jo kūdikystės, epizodai iškelia Mariją į pirmąją vietą, nors evangelistai tik trumpais žodžiais paminėję Marijos dalyvavimą Jėzaus gyvenime. Tačiau ir iš tų trumpų užuominų galime matyti Marijos vidaus gyvenimą, jos šventumą, jos dorybes. Evangelistai nieko nesako apie Marijos tėvus, apie vietą, kur ji buvo gimusi, apie jos gyvenimą iki sužiedotuvų su Juozapu. Nuo pat pradžios Marija yra tarsi izoliuota Evangelijose ir absorbuota savąja, kaip Jėzaus Motinos, misija. Marija įžengia į Evangeliją su apreiškimo momentu. Iš evangelistų pasakojimo galima nustatyti, kad žinia iš dangaus buvo jai suteikta tada, kai jau buvo sužieduota su Juozapu, bet dar negyveno drauge su juo. Pas žydus santuoka buvo atbaigta ir turėjo juridinių pasekmių tik tada, kai sužieduotiniai pradėdavo gyventi drauge. Pastaraisiais laikais atsirado egzegetų, kurie tvirtina, kad Marijos apreiškimo metu ji jau gyveno su Juozapu drauge. Bet šitokia teorija neturi pagrindo. Angelas sveikina Mariją labai nepaprastais žodžiais, kurie reiškia, kad Marija pastoviai yra malonės pilnoji, malonėmis apdovanotoji. Viešpats yra su ja. Marija suprato šių angelo žodžių svarbą ir prasmę, todėl nusigando, sumišo ir galvojo, ką reiškia toks pasveikinimas. Angelas kalba toliau ir bibline terminologija dėsto, kad ji pradėsianti išsčiose ir pagimdysianti sūnų, kuris bus didis ir vadinasis Aukščiausiojo Sūnumi. Viešpats Dievas duos jam Dovydo sostą; jis viešpataus Jokūbo namams, ir jo viešpatavimui nebus galo (plg- Lk 1,28-33). Marija tais angelo žodžiais nepasitenkina. Ji abejoja ir ima

klausti angelo, kad neliktų jokių abejonių. Jai svarbu sužinoti, kaip tai gali įvykti, kai ji nepažįstanti vyro. Tasai "pažinti vyrą" biblinėje kalboje reiškia natūralius vyro ir moters santykius santuokoje. Marijos klausimas: "Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro?" (Lk 1,34) turi gilesnę prasmę. Marijos klausimas būtų beprasmis, nes ji jau buvo sužieduota su vyru, teks su juo gyventi drauge. Bet jos klausimas turi gilesnę prasmę: ji ne tik nepažįsta vyro, bet ir nesirengia jį pažinti. Marijos klausimas atskleidžia jos pasiryžimą visuomet likti skaisti, be santykių su vyru. Angelas nuramina Mariją ir paaiškina įvykio stebuklingumą: "Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs, ir Aukščiausiojo galybė pridengs tave" (Lk 1,35). Marija tik tada priima angelo aiškinimą ir nesiteirauja, kaip ji turės elgtis su Juozapu, neatskleidžia jam savo paslapties, visa palikdama Aukščiausiojo galybei. Tai Marijos gilaus tikėjimo ir Dievu pasitikėjimo apraiška. Ji visiškai pasiveda Dievo valiai, save pavadindama Viešpaties tarnaitė. Tai Marijos nuolankumo ženklas. Taip pokalbyje su angelu matome Marijos išmintį, nuolankumą, skaistumą — jos vidaus gyvenimo pagrindus, kuriuos pagerbė angelas savo pasveikinimo žodžiais,

Iš Nazareto, tų nepaprastų įvykių vietos, Marija, iš angelo sužinojusi, kad ir jos giminaitė Elzbieta jau laukiasi sūnaus, išvyksta be Juozapo pas Elzbieta, Zacharijo žmoną, tikriausiai kelionėje prisijungusi prie kitų keleivių. Čia Marija nori atlikti artimo meilės paslaugą savo giminaitei. Čia vėl vyksta nepaprasti dalykai: vos tik Marija pasveikino Elzbieta, jos išsčioje šoktelėjo kūdikis, o Elzbieta, pilna Šventosios Dvasios, sušuko: "Tu pagirta tarp moterų ir pagirtas tavo iščių vaisius" (Lk 1,42). Elzbieta jaučiasi ypatingai pagerbta Viešpaties motinos apsilankymu. Ji giria Mariją, kad ji įtikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties pasakėta. Vadinasi, ir Elzbieta jau dalyvauja Marijos paslapyje.

Marija, matydama, kad ir Elzbieta žino jos paslaptį, nesulaiko savo džiaugsmo, ir iš jos lūpų išsiveržia gražus lyriškas džiaugs-

mo himnas: "Mano siela šlovina Viešpatį, mano dvasia džiaugiasi Dievu, savo Gelbėtoju. .." (Lk 1,47). Šis Marijos himnas yra sudėtas iš žydų tautos tikėjimo ir senovės literatūros posmų. Jame išsakoma nauji laikai, pažeminimas galiūnų ir iškėlimas mažųjų, vargdienių. Tai preliudas į Kristaus Kalno pamokslo palaiminimus, kada pasireiškė senas ir naujas Dievo gailėstingumas. Marija dėkoja Dievui už jos paprastos Nazareto mergaitės iškėlimą — ją dabar vadins palaiminta visos tautos — tačiau ji pasilieka tik nuolanki Viešpaties tarnaitė. Po trijų mėnesių, sulaukus Jono Krikštytojo gimimo, Marija grįžta atgal į Nazaretą. Čia iškyla maža tragedija, kai jos sužieduotinis pastebi jos motinystės žymes. Bet ir čia angelas išblaško Juozapo abejones. Drama pasibaigia švente, kai Juozapas parsigabena Mariją į savo namus.

Evangelistas Lukas, aprašydamas Jėzaus gimimą Betliejuje, sako, kad Marija, pagimdžiusi savo pirmgimį sūnų, pati suvystė jį vystyklais ir paguldė edžiose. Iš to Bažnyčios Tėvai padarė išvadą, kad Marija pagimdžiusi Jėzų be gimdymo skausmų, kurie dar rojuje nusikaltusiai Ievai buvo Dievo paminėti, kaip nuodėmės pasekmė. O Marija buvo be gimtosios, tai yra levos, nuodėmės, tad ir jos gimdymas buvo be nuodėmės pasekmių. Simeono pranašystė, Išminčių pasveikinimas, bėgimas į Egiptą, begelbstint kūdikį Jėzų, buvo įvykiai, kurie Marijai buvo sunkiai suprantami. Ji juos laikė savo širdyje, apie juos mąstė ir juose bandė atspėti Viešpaties planą savo sūnaus paskirtyje. Motiniškos meilės jausmai pasireiškė tada, kai Jėzus buvo surastas Jeruzalės šventykloje. Tai rodo Marijos priekaištas, kam sūnus taip padaręs, pasilikęs be tėvų žinios Jeruzalės šventykloje. Paslaptingas Jėzaus atsakymas irgi Marijai liko paslaptimi. Tik vėliau Marija supras, kiek jos sūnus turi būti laisvas nuo žmogiškųjų ryšių, kad galėtų vykdyti savo Tėvo valią. Tada Marija pasiliks šešėlyje, bet vis artima savo sūnui jo viešajame gyvenime

TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (III)

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Kartą vienas žmogus, paklaustas, kodėl jis nebepraktikuoja savo religijos, atsakė dviem žodžiais: "Kunigas kaltas!" Mes susitinkame tam tikrą skaičių žmonių, kurie kunigą laiko savo prarasto tikėjimo priežastimi. Gyvenimas mums sako, kad žmonės, ieškodami pasiteisinimo ir norėdami aptildyti sąžinės nerimstantį priekaištavimą, kartais suverčia kaltę ant kunigo, ypač jei jo gyvenimas nėra pavyzdingas. Bet gyvenimas taip pat liudija, kad šis pasiteisinimas nėra nei visai teisingas, nei visai nuoširdus. Be to, jei kieno nors tikėjimas sudužo kaip molio indas į šukes dėl to, kad kunigas nesugebėjo gyventi pagal savo aukštą idealą, tai toks tikėjimas buvo mažas ko vertas, nes jis buvo atremtas ne į Dievą, o į žmogų. Vis dėlto, kad jau žmonės kartais suverčia kaltę ant kunigo, pasižiūrėkime, kaip dažnas iš mūsų vaizduojasi kunigą ir jo pareigas, kunigystę ir jos funkcijas. Mes manome saką su pagrindu, kad jei žmonės parodo didelę ignoranciją savo religijos atžvilgiu, tai bene didžiausia tos ignorancijos dalis tenka kunigystei ir kunigui.

Visi turime susikūrę arba pasisavinę kitų sukurtą kunigo tipą, daugiau ar mažiau patrauklų, kuris dažnai būna nerealus, išvilktas iš žmogiškojo kūno silpnųjų ir nebepriklausęs mūsų planetos sistemai. Kad jis toks pasiliktų, mes jį prievarta atskiriame nuo gyvenimo ir žmonių ir užrakiname bažnyčioje arba klebonijoje. Tiek tikrovėje, tiek vaizduotėje kunigų tipai skiriasi vienas nuo kito. Mes girdime, kad vienam patinka asketinis kunigo tipas, pasislėpęs už keturių sienų, kurio kunigystė susideda iš maldos ir pasninko. Kitam patinka "modernus" tipas, nuolat sutinkamas žmonėse, kuris nieku nesipiktina ir nieko nesmerkia. Dar kitam patinka toks kunigo tipas, kuris nieku nesiskiria nuo kitų mirtingųjų. Pa-

gal vieno kariškio žodžius: "Taip, pažinau tą kunigą. Buvo mūsų pulko kapelionas. Puikus vyras: gėrė degtinę, kaip vandenį". Trečias ir ketvirtas žavisi misijonieriaus kunigo tipu ir jo heroišku pasiaukojimu.

Kunigo sąvoka mūsų žmonėse remiasi dviem kraštutinumais. Pirmame sutinkame nusikunigavusį tipą, kuriame žmonės nemato arba nenori matyti nieko kunigiško. Antrasis mums siūlo perdėtai pamaldų, skruplingą ir siaurų interesų žmogelį, kurio viena koja silpnai stovi ant žemės, o kita, lygiai silpnai, jei ne silpniau, — ant debesų.

Gyvenimas maža dėmesio kreipia į nuomones ir teorijas. Vidurkio kunigas gyvena savo sferoje, kurios geografinė ir ideologinė padėtis įsiterpusi tarp šių dviejų kraštutinumų. Kadangi savo turinyje jis neturi tam tikros religinės ekstravagancijos ir akį pagaunančio originalumo, mes paprastai praeiname pro šį tipą, jo nepastebėję arba nesusižavėję.

Labai retas kas stengiasi giliau ir nuodugniau pastudijuoti bendrinį kunigo tipą ir palyginti jį su idealiuoju tipu, kuris apibrėžia asmenį, visiškai pasišventusį Dievui Bažnyčioje ir artime. Lengviausia charakterizuoti velnią ir angelą, nes žmonės turi aiškias, nors plokščias, abiejų sąvokas. Jie nesigilina į velniškumo ar angeliškumo esmę. Užtenka, kad velnias yra juodas, o angelas — baltas. Kitais žodžiais, velnias yra labai blogas, o angelas — labai geras. Nuosaikaus vidurio, šešėlių, rafinuotumo ir spalvų spektro nėra.

Daugelis nori kunigą vaizduoti angelu arba šventuoju. Jam nevalia turėti jokių žmogiškųjų silpnybių, net tų, kurios yra neišvengiamas žmogaus prigimties ribotumas ir jos kasdienis palydovas. Jo nervai ir kantrybė turi būti iš nerūdijančio plieno. Jis negali suklysti, užmiršti ar neatpažinti. Jei kas jam užlipo ant vienos kojos, jis turi šypsotis ir pageidauti, kad jam liptų ir ant kitos. Jis turi gyventi oru, o į pinigą žiūrėti, kaip į vienintelę pasaulyje blygbę. Jam nevalia pasijusti vienišam, nesuprastam ir izoliuotam. Jam nevalia pavargti, išsisemti,

persidirbti. Jis turi žengti per gyvenimą be draugų ir be bičiulių. Jis turi kiekvienam padėti, kiekvieną suprasti, kiekvieną sušėlpti. Iš vienos pusės, jis turi būti asketas ir abstinentas, o iš kitos — turi mokėti ir išgerti, ir užsirūkyti. Iš vienos pusės, jis turi atstovauti tikrajai Bažnyčios doktrinai, o iš kitos — jis turi būti modernus ir tolerantiškas. Kitais žodžiais, jis turi būti prieštaravimų šiupinys ir vis dėlto sudaryti kilnų, sveiką ir *vientisą* asmenį.

Visa tai liudija, kad ne vienas mūsų norime kiekviename kunige matyti angelą ar šventąjį, užmiršdami gyvenimą, kad vidurkio kunigas nėra angelas nei šventasis lygiai, kaip vidurkio kompozitorius nėra Mozartas ar Beethovenas. Vidurkio kompozitorius gali turėti puikų muzikinį išsimokslinimą ir karštą, nerimstantį norą būti antruoju Mozartu, bet giliai širdyje jis jaučia savo ribotumą; ir prieš kitus, ir prieš savo sąžinę jis turi priimti save tokį, koks jis yra.

Mes užmirštame ir dar vieną dalyką, kad Dievas išsirenka žmogų su visomis jo dorybėmis, silpnybėmis ir ydomis. Nors būsimam kunigui yra pritaikoma tam tikras atrankos mastas ir duodamas geras išsilavinimas bei religinis auklėjimas, bet ne kiekvienas kandidatas turi tą patį imlumą ir tą patį sugebėjimo lengvumą pasisavinti. Kiekvienas jaunas žmogus, pasirinkdamas ateities gyvenimo kelią, atsineša visą savo kraitį, kuris susideda iš šeimos įtakos, išauklėjimo, temperamento, aplinkos, paveldėjimo ir t.t. Moterystė nepakeičia asmens charakterio ir palinkimų. Ir kunigystė žmogaus nepakeičia. Tiesa, kad ji nuo pat pradžios kunigą orientuoja tik į Dievą ir tik į artimo tarnybą, bet kunigas — kaip ir kiekvienas kitas mirtingasis — turi siekti švento idealo ir nuolatine auka pagrįsto tikslo, naudodamasis visu savo asmeniu. Jį lydi ne tik jo gabumai ir dorybės, bet ir jo aistros, palinkimai, savotiškumai ir ydos.

Toliau. Kiekvienoje gyvenimo srityje jaunystės entuziazmas nuslūgsta iki realizmo, kai susiduriama su apčiuopiamu patyrimu, kai principai tenka taikyti atskiriems

atvejams, kai atsimušama į masę, kurios lygis niekada nėra nei labai aukštas, nei labai kilnus. Prie visa to prisideda kasdienybės rutina, kuri mūsų veiksmams duoda automatiškas reakcijas ir savos rūšies atbukusį pilkumą. Tai yra žmogiškojo ribotumo dalis, ir niekas to visiškai išvengti nepajėgia.

Kiekvienoje profesijoje mes susitinkame žmonių, kurie būtų galėję būti ir gydytojais, ir advokatais, ir inžinieriais, ir dar kai kuo. Tai yra tipas, kuris niekur nebuvo ypatingai traukiamas, kuris apsisprendė pasirinkti tam tikrą gyvenimo kelią, vaduodamasis faktais ir šaltu, bet praktišku protu. Tokį tipą mes galime rasti ir kunigų tarpe. Pagaliau retam tenka nežemiška laimė, kaip šv. Pauliui, priimti savo ateities misiją tiesiai iš Viešpaties rankų.

Kiekvienoje profesijoje mes randame žmonių, kurie turėjo sunkių pergyvenimų ir — jų nepakėlę — lūžo. Lūžo gal ne iš karto, bet palaiptai. Toks lūžis yra sunkiau įsivaizduojamas kunigo atvejuje, bet jis yra galimas. Kadangi mes nežinome visų aplinkybių ir pergyvenimų dydžio, neprotingai darytume, jei skubėtume su pasmerkiančiu sprendimu.

Kaip tik pastarasis atvejis yra naši dirva dideliems nesusipratimams, nes krizės ir lūžio momentais mes esame linkę nesvyruojančiu skubotumu suplakti kunigą su kunigyste. Mes gerai žinome, kaip neteisinga sakyti, koks vienas, tokie ir visi. Bet dar neteisingiau tvirtinti, kad koks kunigas, tokia ir kunigystė. Mat jei mes pasisakome prieš mediciną dėl menkaverčio gydytojo, prieš teisingumą ir įstatymą dėl sukto advokato, prieš valstybės konstituciją dėl nevykusio valstybininko, tai nors ir ne labai subrendusiai sprendžiame problematinį atvejį, bet mes tebesame grynai gamtinėje srityje. Kai mes lūžį pergyvenantį kunigą suplakame su kunigyste ir ją nuvertiname arba iš viso atmetame, tai, taip darydami, tam tikra prasme mes stovime šventuose antgamtės prieangiuose, ir mūsų žodžiai gali nuaidėti, kaip pasmerkimas, skirtas žmogui, o vis dėlto atitekęs Dievui. Jei jau Senajame Testamente kunigystė buvo į-

steigta dievišku aktu, kai Dievas liepė Mozėi Aaroną ir jo betarpišką giminę specialiai rezervuoti kunigiškajam luomui, tai Naujajame Testamente kunigystę yra įsteigęs pats Kristus. Vadinasi, jis yra vyriausiasis kunigas, paaukojęs save ant kryžiaus už pasaulį ir deleguojąs savo kunigiškąją galią apaštalams ir jų įpėdiniais, vadinasi, Bažnyčiai. Tokiu būdu Naujajame Testamente kunigystė yra visos Bažnyčios turtas, kuriuo naudojasi ne tik patys kunigai, bet ir visi tikintieji. Ir ką šv. Paulius savo laiške žydams rašo apie vyriausiąjį kunigą, tas labai vykusiai apibrėžia esminį kunigystės bruožą, būtent: "Juk kiekvienas vyriausiasis kunigas imamas iš žmonių tarpo ir skiriamas atstovauti žmonėms pas Dievą, kad atnašautų dovanas ir aukas už nuodėmes. Jis sugeba atjausti nežinančius ir klystančius, nes ir pats yra apgaubtas silpnumo ir dėl jo turi atnašauti aukas, kaip už tautos nuodėmes, taip ir už savo. Ir niekas pats nepasiima tos garbės, o vien tik tas, kuris Dievo šaukiamas, kaip Aaronas" (Žyd 5, 1-4)

Krikščioniškoji kunigystė yra dieviškos kilmės Bažnyčios turtas. Ji skirta žmonėms. Angelas galėtų būti tarpininkas tarp Dievo ir žmogaus. Bet žmonių kunigas turi būti žmogus, turįs tą pačią prigimtį, tuos pačius ribotumus, tas pačias dorybes ir silpnybes, lygiu jautrumu jaučiąs nuodėmės naštą, kaltės svorį ir išganymo reikalą. Žmonių kunigas turi būti žmogus, kuris žmonėms prieinamu būdu perduoda tikintiesiems antgamtinę malonę, esančią mišių aukoje ir sakramentuose. Tai yra pagrindinė kunigystės funkcija, ir jos negali nei pakeisti, nei nuvertinti, nei nužeminti, nei susilpninti net ir nevertas kunigystės atstovas. Mes turime drastišką pavyzdį ekskomunikuoto kunigo atvejuje, kuriam ne tik uždrausta sakramentų administravimas, bet kuris pats yra išskirtas iš Bažnyčios narių tarpo. Vis dėlto Bažnyčia jam suteikia jurisdikciją duoti išrišimą mirštančiam katalikui, jei kito kunigo negalima pasiekti.

Norėdami iškelti kunigystės dievišką kilmę, šventumą ir išganančiąją ją galią, mes

bandome ją atskirti nuo kunigo ir pabrėžti, kad kunigui priklauso pagarba ne dėl jo asmeninių pozityvių bruožų, ne dėl jo įdomios ir turtingos asmenybės, ne dėl jo doryingumo, pasiaukojimo, pareiškimo, gal net šventumo, bet dėl kunigystės, kurią jam Dievas davė vienu pagrindiniu tikslu, būtent panaudoti artimo tarnybai ir gerovei. Kitais žodžiais, artimo išganymui.

Antra vertus, jei kunigui teko nelemta dalia pergyventi dvasinę krizę ir gal net lūžį, jei jo gyvenimas ne tik kad nėra pavyzdingas, bet yra priešprieša visa to, ką jis Bažnyčios vardu skelbia ir ko jis Bažnyčios autoritetu reikalauja, tai vis dėlto mes niekada negalim pamiršti, kad jis turi Kristaus kunigystę ir kad jis, net Judo išdavimą ar Petro išsigynimą pergyvendamas, turi valdžią ir galią tęsti išganančiąją Kristaus auką ir atleisti žmonėms nuodėmes ypač tais momentais, kurie yra prasmingiausi ir svarbiausi, būtent, kada krikščionis rengiasi dieviškajam teismui ir amžinajam gyvenimui.

Šitokią atvejį literatūrine forma vaizduoja anglų rašytojas Graham Greene knygoje, vardu "The Power and the Glory". Jis pasakoja apie kunigą Montez, gyvenantį Meksikoje kruvinųjų persekiojimų metu. Kai uždaromos bažnyčios, o kunigams liepiama vesti ir atsisakyti kunigystės, vieni apleidžia Meksiką, kiti atsisako kunigystės, o dar kiti, kaip Montez, pasislepia. Jie keliauja iš vietos į vietą, teikdami žmonėms sakramentus ir bėgdami nuo sunkiai atskratomų šnipų. Štai išorinis fonas, kuriame vystosi kunigo Montez gyvenimas.

Tiek anglas Greene, tiek mūsų Mykolaitis-Putinas vaizduoja kunigą, susidūrusį su esminio masto sunkenybėmis. Skirtumas čia tik toks (bet jis didelis), kad Putino vaizduojamasis kunigas Vasaris nėra specifškai kunigiškas net seminarijoje ir jis vėliau bando nusikratyti kunigyste kaip balastu ir asmens visumą disintegruojančia jėga. Kunigas Montez tuo tarpu — net nuėjęs ilgą puolimų kelią — nėra nukunigėjęs, nėra tapęs valdininku ar amatininku. Kunigystė jam pasilieka uola, kuria remia-

si jo apgriuvusio gyvenimo namai. Jis niekada jos sąmoningai nepamiršta, nors silpnybės momentais jis neišsilaiko reikalingoje ir prideramoje aukštumoje. Gyvendamas ir veikdamas neįprastomis ir nenumatytomis sąlygomis, jis per lengvai atleidžia save nuo brevijoriaus kalbėjimo, mišias laiko retai ir nebeina išpažinties. Antra vertus, dėl nuolatinės nervinės įtampos jis vis dažniau naudojasi alkoholiu ir vienatvės valandomis ieško jam neleistinos draugystės. Jis pradeda smukti palaiptui, kol pasiekia žmogiškosios mizerijos dugną, bet šis smukimas jo nesulaužo ir nepaskandina. Jis tebesijaučia kunigu. Ir toliau — tarp pavojų ir sunkenybių — jis tarnauja žmonėms, nes jis liko vienintelis kunigas visoje provincijoje. Niekas negali jo laikyti fariziejum, nes jis neslepia savo silpnybių. Niekas negali jam primesti nuoširdumo stokos, nes jis prisipažįsta tuo, kuo jis yra — visoje plotmėje. Tiek kitiems, tiek policijos leitenantui jis nebijo atsiverti, kad jis esąs bailys ir dar daug kas. "Bet tai nesvarbu, nes aš vis tiek galiu įdėti Dievą į žmogaus burną ir aš galiu duoti žmogui Dievo atleidimą" (p. 245).

Užgirdęs apie tariamai mirštantį banditą, Montez nedelsdamas išsirengia į kelionę ir .. patenka į policijos rankas. Kalėjime jis mato savo liūdną praeitį ir — nesant kunigo — bando atlikti išpažintį akmeninėms kalėjimo sienoms. Akyse sužimba tikro gailėsčio ašaros. Mat mirtis čia pat, o rankos tuščios.

Štai rašytojo Greene vaizduojamas kunigas Montez, kuris gyveno sunkų gyvenimą, lydėdamas kasdienių silpnybių, bet liko kunigas per visas dienas, kol jo kraujas, išlietas už Kristų, atpirko jo gyvenimą ir nepasiektą idealą. Jis gyveno pilkoje kasdienybėje ir puolė, ir apgailestavo savo skurdą visame žmogaus ribotumo nuogume. Mat tik idealą turįs mato savo puolimą, tik idealą turįs mato reikalą keltis ir reformuoti savo gyvenimą.

Paprastai, svarstant kunigo ir kunigystės problemas, mes per daug greitai išleidžiame iš akių pačią kunigystę, kuri gali

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

(Sekant šv. Jono Evangelijos įvadu)

VYTAUTAS BAGDANA VIČIUS

16. ĮSIKŪNIJIMO „NATŪRALUMAS“

„Tas Žodis tapo kūnu.“

Žodis, kuris buvo pas Dievą ir kuris buvo Dievas, tapo kūnu. Šią žinią paskelbti yra viso šio Evangelijos įvado tikslas. Kyla klausimas, kaip šią didžiąją naujieną autorius nori mums pateikti: ar jis nori ją mums parodyti kaip nuostabią, neturinčią pavyzdžio žmonijos gyvenime (tokia ji iš tikro yra), ar jis nori greičiau ją parodyti ne tiek kaip stebuklą, kiek kaip suprantamą ir net tam tikra prasme natūralų Dievo santykių su pasauliu reiškinių?

Kai išsiūrime į įvado minčių eiga, atrodo, kad greičiau šis antrasis priėjimo būdas autoriui rūpi. Grįžkime dar kartą prie jo minčių eigos. Tas Žodis, kuris buvo pas Dievą ir kuris pats buvo Dievas, yra pasaulio sukūrimo įrankis. Per jį visa padaryta ir be jo nieko nepadaryta iš to, kas padaryta. Taigi ir žmonės yra per jį padaryti. Jis yra ne tik žmonių šviesa, bet ir gyvybė. Ta šviesa ir ta gyvybė buvo liudijama žmonėms ir prieš Žodžio įsikūnijimą. Ir ne visi jo nepažino. Buvo tokių, kurie gavo iš jo galią būti Dievo vaikais. Dievo vaiko idėja buvo žinoma žydų visuomenei keletas šimtmečių prieš Jėzaus atėjimą. Vadinasi, savo atskirais esminiais bruožais dvasiškai Kristus buvo žmonių tarpe. Kas dabar įvyko nauja, tai kad atskirų reiškinių instrumentinė dieviškoji priežastis pati tapo kūnu.

Šis Kristaus atėjimo natūralumo pavaizdavimas, išreikštas Jono įvade, be abejo, neturi tikslo panaikinti antgamtinį šio įvykio pobūdį. Jis tik nori pavaizduoti, kad

---

žibėti kaip auksas pelenuose ir spinduliuoti savo stebukladare galia, nežiūrint kunigo silpnybių ir ribotumo. Nusistatymas neatmesti kunigystės dėl mažiau verto kunigo reikalauja dvasinio subrendimo ir gyvenimo išminties. Antra vertus, kas be nuodėmės, tegul pirmas meta akmenį.

tas didysis nenatūralumas turi labai galias savo natūralumo atramas. Žodžio įsikūnijimas yra išbaigimas to, kas buvo kada pradėta, kuriant pasaulį ir žmogų. Žodis įsikūnydamas atėjo ne pas svetimus, bet pas savus.

Aš esu Dievo kūrinys. Dievas geriau mane pažįsta, negu aš pats. Jis mane myli labiau, negu aš sugebu save mylėti. Visiškai natūralus mano kelias į save veda per Dievą. Dievo pasireiškimas man yra apimamas jo žodžiu. Aš esu to jo kūrybinio žodžio tam tikras aspektas, tam tikras požiūris. Dėl to mano santykis su Dievo Žodžiu yra, tam tikru atžvilgiu, kaip dalinės išraiškos su visuotiniu išreiškėju. Bet yra ir daugiau. Kadangi aš esu sukurtas pagal Dievo panašumą ir esu skatinamas būti tokiu tobulu, kaip Tėvas yra tobulas, tai mano padėtis taip pat natūraliai linksta išreikšti visą dieviškąjį Žodį. Tokią prasmę turi kiekvienas žmogus. Dėl to nėra jokios metafizinės negalimybės Dievui leisti savo Žodžiui tapti kūnu, t.y. žmogumi. Tai, kas yra daroma daliniu būdu, gali kartą būti padaryta pilnai.

Įsiūrijimas į įsikūnijusio Žodžio ne tiek stebuklingumą, kiek jo tam tikrą derumą, yra labai naudingas mūsų laikų negerumams nugalėti. Antgamtinis mūsų tikėjimo pobūdis darosi vis didesnė negalimybė ir net keistenybė mūsų visuomenės gyvenime. Tai ypač liudija marksizmas ir komunizmas. Jie rūpinasi tik natūraliu žmogumi. Tai darė anksčiau ir socializmas su liberalizmu. Ar nebūtų laikas mums pradėti žiūrėti į Kristų taip pat pirmiausia kaip besirūpinantį natūraliu žmogumi, kaip į natūralaus žmogaus išbaigėją? Juk Žodžio tapimas kūnu pirmiausia tai ir pasako. Kelias čia eina į kūną, t.y. į konkretų natūralų žmogų. Visos kūniškos problemos Žodžio įsikūnijimo dėka tampa tvirtesnės, šventesnės, labiau dėmesio vertos, labiau

teisėtos. Žinoma, tai nereiškia, kad žmogus būtų uždaromas kūne, kad jis būtų atribojamas nuo antgamtinio pažinimo ir gyvenimo. Tai nereiškia, kad žmogus būtų uždaromas liberalistiniame individualizme ar komunistiniame asmens paskandinime kolektyve.

17. DIEVO ŽODIS NETAPO ANTŽMOGIU

.. ir gyveno tarp mūsų”.

Įsikūnijęs Žodis apsigyveno tarp mūsų. Jis tapo mūsų istorinės realybės dalis. Tas, kas yra visuma, tam tikra prasme tapo dalis. Nėra abejonės, kad visa kūrinija ir visa žmonija ypatingu būdu telpa dieviškajame Žodyje, kaip dieviškajame kūrybos įrankyje. Taigi ir aš, ir mano istorinė situacija yra jame, kaip priešastyje. Tačiau to negana; dieviškasis Žodis, nepaisant savo kuriančios pilnumos, pasirenka vieną istorinę situaciją ir tampa vienu atskiru žmogumi tarp daugelio kitų žmonių. Jis įeina į vieną istorinę situaciją šalia visų kitų istorinių situacijų.

Žodžio įsikūnijimas atskiru žmogumi ir jo apsigyvenimas atskiroje istorinėje situacijoje kelia naujų problemų. Žinodami pilnutinę Žodžio reikšmę pasaulio ir žmonijos sukūrimo ir žinodami jį esant Dievą, mes lauktume, kad jis neapsiribotų vieno asmens įsikūnijimu ir vienos istorinės situacijos apgyvenimu. Iš jo mes greičiau lauktume antžmogio, kuris galbūt kokios reinkarnacijos būdu pasireikštų kiekvienoje generacijoje ir kiekvienoje tautoje. Tačiau žodžio įsikūnijimas nėjo šiuo bendriniu keliu; jis ėjo individualiniu keliu, pasireikšdamas vienu atskiru individu ir apgyvendamas vieną atskirą istorinę situaciją.

Kodėl šitoks įsikūnijimo kelias buvo pasirinktas, kuris, atrodo, nesiderina nei su įsikūnijimo tikslu — išgelbėti visą žmoniją, nei su įsikūnijusio Žodžio prigimtimi, kuri yra dieviška ir savyje gaubia, kaip pirma-vaizdyje, visą kūriniją ir visą žmoniją, o ne tik vieną kurią jos situaciją? Norint suprasti šią problemą, reikia Kristaus įsikūnijimo pobūdyje išžvelgti tam tikros žmogaus sampratos, būtent jo asmens, pabrėžimą. Žmo-

giškas asmuo yra Dievo santykiavimo partneris. Ne žmonija yra tas partneris, bet žmogus. Atskiras žmogus yra to dieviško žaidimo dalininkas, į kurį yra nukreiptos Kūrėjo akys. Jeigu Žodis būtų įsikūnijęs antžmogiu, ar kokia kultūrine sąranga, ar politiniu veiksmu, ar tarsi kokiu satelitu, apvaisinančiu kiekvieną epochą, atskiro žmogaus vertė ir pirmenybė būtų buvusi sunaikinta ar bent nustumta į antrą vietą. Bet jei Žodis įsikūnijo tik paprastu žmogumi, tai žmogaus vertė šio dieviško įsiterpimo dėka ne tik nėra nustumta šalin, bet yra nepaprastai stipriai išryškinta. Nepaisant visą žmoniją ir visus laikus apimančių Atpirkėjo tikslų, jis yra tik atskiras individas, savo laikotarpio žmogus.

Štai dėl ko reikia įsimąstyti į žodį, kad Kristus gyveno tarp mūsų. Jis gyveno ne virš mūsų, ne ant mūsų, bet tarp mūsų, kaip vienas iš mūsų. Šio individualaus Kristaus apsi-reiškimo dėka mums turi išryškėti tiek atskiro individo teologinis vertingumas, tiek atskiros istorinės situacijos reikšmingumas. Jokiais laikais ir jokiais aplinkybėmis žmogus nėra pašalinis reiškinys Dievo akyse. Kiekviena žmonių situacija, principiškai žiūrint, galėjo priimti įsikūnijantį Žodį. Tačiau, antra vertus, situacija, kurioje Kristus gimė, buvo paruošta tūkstantmetės Dievo apvaizdos pedagogikos, ugdančios šeimas, tautą ir visuomenę, nepaisant jos žmogiškų trūkumų. Kiekviena žmogiška situacija dabar yra pilna atpirkimo malonės. Tas pat sakytina ir apie kiekvieną žmogų. Į kiekvieną žmogų reikia žiūrėti kaip į tokį, į kurį nukreiptas visas Dievo dėmesys. Visų pirma, žinoma, į save. Tačiau taip pat lygiai ir į kiekvieną kitą.

18. ŽMOGIŠKA KRISTAUS GARBĖ

"Mes regėjome jo šlovę..."

Kokią šlovę Jonas matė įsikūnijusiam Žodyje ir kokią šlovę jis liudija? Visų pirma tai yra žmogaus šlovė, ne antžmogio. Jonas, kuris, rašydamas savo Evangeliją, suprato, kas iš tikrųjų yra Jėzus, būtent Dievo Žodis, turėjo jokių būdu nesusilpintą Dievo sąvoką, prigydytą ir išlaikytą

žydų tautoje per šimtmečius. Kodėl jis nesako, kad jis matė didelį nusižeminimą: iš Dievo j žmogų? Juk čia iš tikrųjų taip yra. Bet jo plunksna visiškai nesustoja prie šio nusižeminimo, bet priešingai—sustoja prie šio reiškinių garbės. Tai atsitiko greičiausiai dėl to, kad Jonas matė Jėzuje žmogų, paprastą žmogų, eilinį žmogų, išaukštiną šitokiu būdu. Čia buvo nuostabios žmogaus metafizinės šlovės apraška.

Jonas juk buvo matęs visą Kristaus pažeminimą: jo neturtą, kentėjimus, mirtį, jo tautos atmetimą. Kodėl jis savo Evangelijos įvade nežadina mums užuojautos Jėzui, kaip tai darė moterys, kurios sutiko Jėzų pakelėje, nešantį kryžių? Jėzus, kaip žinome, jas perspėjo, kad jos verkėtų ne jo, bet savo vaikų. Tai gi ne užuojauta yra Jono priėjimas prie Kristaus. Jonas kalba ne apie Kristaus vargus, bet apie jo šlovę. Matyt, prisikėlęs Kristus buvo pašalinęs iš jo galvosenos kentėjimų primatą, kuris galbūt buvo kiek aptemdęs Jono sąmonę, bet kuris ne kartą užvaldo pamaldžių krikščionių galvosena. Jonas Kristuje matė jo garbę.

Kristaus garbė yra daugiašakė ir daugialytė. Bet šiuo atveju mes sustokime prie jo žmogiškos garbės. Taip pat nesigilinkime į atskiras jo garbės apraiškas, kurių jo gyvenime netrūko: jo stebuklai, garbingas mokslas, puiki žodinė mokslo išraiška ir t.t. Sustokime prie pagrindinio fakto, būtent, kad Dievas tapo žmogumi; kad jis, būdamas žmonijos kūrėjas, panorėjo būti žmogaus sūnumi. Jo titulas — žmogaus sūnus, kuriuo taip dažnai Jėzus save vadina evangelijose. Tai turi neišsemiamą prasmę. Daugeliui krikščionių tai suprasti ir pripažinti būtų lengviau, jeigu mes pakeistume savo pažiūrą į žmogų, jeigu žmogus būtų suprantamas ne tiek kaip menkystė, bet kaip Dievo kūrinys, kuris numatytas būti Dievo sūnumi.

Dažnai mes jaučiamės užgožti ir prislėgti milžiniško žmonijos narių skaičiaus. Net mūsų tikėjimas kartais dėl to atsiduria pavojuje. Suabejojame, ar Dievas gali domėtis atskiru žmogumi, kai tiek daug žmonių yra buvę, dabar yra ir dar bus. Kaip

Dievas gali mane mylėti, kaip jis galės mane padaryti laimingą danguje, kuris galės būti panašus į masinį susirinkimą, kuriame prapuola atskiras žmogus? Dėl to materialinės galvosenos žmonės daro visokių grubių ir naivių priekaištų tikintiesiems. Mes jiems atsakome, atsiremdami į Dievo visagalybę. Kristaus įsikūnijimas duoda mums dar vieną atramą, būtent paties žmogaus individualų vertingumą Dievo akyse. Dievas įsikūnijo ne į žydų tautą, ne į jos šviesuomenę, ne į kunigų luomą, ne į kokią valstybinę ar visuomeninę organizaciją, bet į atskirą žmogų. Ar tai neteigia pakankamai tvirtai, kad individas yra nepaprastantis dalykas Dievo akyse? Ar tai nesako, kad individas yra tai, į ką Dievas eina? Ar tai nesako, kad individas, bet kur ir bet kada gyvendamas, tobulas ar netobulas, didvyriškas ar visai nedidvyriškas, yra betarpio Dievo ėjimo tikslas?

19. AR MES MATOME DIEVO ŠLOVĘ ŽMONIJOJE?

"Mes regėjome jo šlovę - šlovę Tėvo viengimio Sūnaus. . ."

Matyti Tėvo viengimio Sūnaus šlovę iš tikro yra matyti Dievo šlovę. Tai yra dėl to, kad Tėvas ir Sūnus yra tos pačios prigimties. Ir jų išorinė šlovė, t.y. tiek, kiek ji pasirodo šalia Švenč. Trejybės, yra ta pati. Tą garbę Jonas matė apsiareiškusią paprastame žmogiškame asmenyje. Tai yra didžiausias teologinis Jono pasiekimas. Regėjimas šiame asmenyje Dievo Sūnaus garbės reiškia kartu ir pilnutinės šio asmens misijos supratimą. Tai yra ir mums nelengvas ir labai nepaprastas uždavinys.

Ar lengva matyti žmonių gyvenime Dievo garbę? Jeigu atsakymo į šį klausimą ieškosime mūsų laikų bedieviškuose raštuose, tai gausime visai priešingą atsakymą. Niekas iš jų Dievo garbės nemato. Bet ir tie visuomenės sluoksniai, kurie tiki į Dievą, dažnai turi vargo su Dievo garbės pastebėjimu žmonijoje. Jie dažniausiai mato ir net apmąsto Dievo paniekinimą, pažeminimą tiek žmonių santykiuose, tiek jų dorovėje, tiek religinėje praktikoje. Viskas

jiems atrodo greičiau priešinga, negu Dievo garbė. Jie dar tikisi Dievo garbę išvysti danguje, bet šioje žemėje jie jos nemato.

Jeigu į Dievo garbės klausimą žmoni-
joje pažvelgtume moderniosios religijų istorijos požiūriu, pamatytume taip pat nepaguodžiantį vaizdą. Milžiniški surinktos etnologinės medžiagos kiekiai apie žmonijos religijų amžių būvyje yra pilni klaidingų burtininkavimų ir visokių santykių su Dievu, kurie ne tik Dievui jokios garbės nedaro, bet ir žmogaus prigimtį iškreipia. Tiesa, šioje medžiagoje yra pakankamai duomenų atpažinti pradžioje buvus aukštą ir neiškreiptą žmogaus ir Dievo santykį, tačiau ilgainiui šis santykis buvo užkrėstas visokių fetišizmu, toteizmu ir šamanizmu. (Fetišas — koks nors daiktas, prie savęs nešiojamas ir gerbiamas kaip dieviškas. Totemizmas — dvasinė genties giminystė su koku gyvuliu ar daiktu kaip dieviškumo simboliu. Šamanai — savotiški religininkai, kurie dirbtiniu būdu iššaukiamomis ekstazėmis santykiauja su antgamtinu pasauliu).

Atkreipkime dabar dėmesį į savo gyvenimą ir pažiūrėkime, ar mes esame atpažinę Dievo garbę savo gyvenime. Pamatysime, kad šiuo atžvilgiu mes nesudarome išimties iš visos žmonijos. Arba mes buvome linke savo gyvenimo ir pašaukimo įvykius vertinti tik pagal žemiško gyvenimo priežastingumus, o gal mes juose įžvelgėme taip pat visokias aklo likimo jėgas tiek mūsų gyvenimo smūgiuose, tiek palaimose, bet niekada savo gyvenimo supratimu neprilipome iki supratimo, kad Dievo garbė reiškiama jame. Gal Dievas buvo mums tik sausa teologinė teorija, o mūsų gyvenimas buvo aiškinamas kitų dėsnių ar priežasčių veikimu.

Iš tikrųjų Dievo garbės pažinimas žmonių gyvenime yra taip sunkiai pasiekiamas, kad ne kartą kyla klausimas, kodėl taip yra. Kodėl toks reikšmingas sąryšis yra tokiame nuolatiniame aptemime? Kodėl didžioji tiesa ir didysis gėris žmonijos istorijoje atrodo visai ne kaip tiesa ir ne kaip gėris, bet kaip burtai ir augandinėjimai?

Kodėl yra toks skaudus pagrindinio dalyko iškreipimas gyvenime?

Visa tai turint prieš akis, naujoje švietimoje iškyla Jono sugebėjimo vertė matyti Dievo Sūnaus garbę žmogiškuoju pavidalu. Juk jis taip pat buvo apsuptas to paties aptemdymo, kurio apsupti esame mes visi. Tačiau nepaisant to, Dievo Sūnaus garbę jis sugebėjo išvysti žmoguje ir paliudyti. Bet Jonas stovėjo prieš nepakartojamai sunkų uždavinį. Jam reikėjo paliudyti ne tik žmogų kuriančio Dievo garbę žmonijoje, bet ir jo garbę viename atskirame asmenyje, kaip viengimio, pilnaprasmio Dievo Sūnaus. Tas uždavinys grasino susikirsti su dviem pagrindiniais žydiškosios religijos principais:

1. kad Dievas yra vienas; 2. kad jeigu kas iš žmonių savintųsi Dievo vardą, yra užmuštinas akmenimis. Apaštalui Jonui, norinčiam atlikti savo liudijimą, reikėjo susidoro-
tosi su šiomis dviem grėsmėmis. Mūsų Dievo liudijimas taip pat yra lydimas įvairių grėsmių. Tačiau ši pareiga pasilieka mums kaip viena iš pagrindinių.

LIETUVIŠKI PAPROČIAI. GEGUŽĖ

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Gegužės mėnuo Lietuvoje buvo skirtas Marijos garbei. Ypatingoji gegužės malda — švč. Mergelės Marijos litanija, kalbama arba giedama kasdien. Visose Lietuvos bažnyčiose vakarais vykdavo gegužinės pamaldos, bet kaimo žmonės, užimti pavasariniais ūkio darbais, retai galėdavo tose pamaldose dalyvauti. Tačiau Marijos litanija nebuvo apleidžiama ir kaime. Šeimos nariai (įskaitant net mažamečius vaikus ir samdinius) rinkdavosi prie gelėmis papuošto Marijos paveikslėlio ir drauge kalbėdavo arba giedodavo litaniją.

Gegužės mėnesio pradžioje buvo jau prigijusi Motinos diena (nors įvesta moderniaisiais laikais). Ji nebuvo taip sukomercinta, kaip, pvz., čia, Amerikoje, ir minima daugiau miestų bei miestelių gyventojų. Vaikai, ypač paraginti mokyklose,

pasveikindavo mamos, apdovanodami laukų gėlėmis, kurių taip gausu Lietuvoje gegužės mėnesį.

Kryžiaus arba Kryžavos dienos. Pirmadienį, antradienį ir trečiadienį prieš Šeštines (kurios paprastai būna ketvirtadienį) kaimo žmonės švėsdavo Kryžiaus arba Kryžavos dienas. Tomis dienomis nedirbami kai kurie, ypač lauko, darbai, nevalgoma mėsos, einamos procesijos aplink laukus, pas kiekvieną kaimo kryžių, į kapines. Pavasario laukų apėjimo paprotys yra labai senas ir žinomas daugelyje Europos tautų. Magiškasis eisenos-procesijos ratas apie želiančius javus, giedant giesmes, aukojant aukas, nešant dievų arba deivių statulėles ir simbolius, apsaugo pasėlius ir derlių nuo gamtinių nelaimių. Jau IV a. popiežius Liberijus buvo paskyręs laukų apėjimo diena šv. Morkaus šventę, o vėliau pop. Gregorijus Didysis nustatė visas su tuo susijusias maldas ir apeigas — tuo būdu pagoniško tikėjimo paprotys įgavo naują, krikščionišką rūbą.

Kryžiaus dienomis kaimo kryžiai būdavo apipinami gėlėmis ir vainikais, kad net medžio nebūtų matyti. Visi gyventojai — dideli ir maži — procesijoje giedodami eidavo per laukus nuo kryžiaus prie kryžiaus. Procesija (dažniausiai jau trečiadienį) užsibaigdavo kaimo kapinėse, kur buvo giedama Visų Šventųjų litanija ir pasimeldžiama už mirusius.

Tačiau ir Kryžiaus dienos turėjo savo tikėjimų-burtų. Pvz., seni žmonės tvirtindavo, kad Kryžiaus dienomis atgyja kregždės. Rudenį jos sušoka į gilų ežerų vandenį ir pasiskandina, o Kryžiaus dienomis vėl išlenda sveikos ir linksmos. Kurioje sodyboje kregždės lipdo savo lizdus, tai vėjas stogų nedraskys, ir ta sodyba bus laiminga.

Buvo sakoma, kad Kryžiaus dienomis negalima sėti (avižų, miežių), nes pasėliai taip "susikryžiuos", susivels, kad nebus galima nė pjauti. Jeigu tas tris dienas yra giedra, tai metai bus geri, turtingi, o bitės neš labai daug medaus; jeigu Kryžiaus dieną parsineštum iš girios rykštę, tai ji pavirs gyvate.

Šeštinės — Jėzaus į dangų žengimo šventė šiemet yra gegužės 16 d. Tai taip pat "moderni" — krikščionybės laikų šventė, todėl senojo tikėjimo liekanų joje nėra, o tuo pačiu ir ryškesnių papročių, su Šeštinėmis susijusių, nerandama, šeštinių magiškasis skaičius yra šeši. Šeimininkės pasistengdavo, kad kiekvienas šeimos narys suvalgytų po šešis virtinius arba specialius pyragiukus, tai viskas gerai seksis. Kai kuriose Lietuvos vietovėse buvo verdamos šešios kiaulių kojos su žirniais, kad kiaulės sveikos ir veislingos būtų ir miltų visus metus nepristigtų.

Sekminės (gegužės 26 d.) — Šv. Dvasios atsiuntimo šventė. Atrodo, kad tai kitos krikščioniškos šventės etiketė, užlipinta ant senosios, pagoniškosios žalumynų ir pavasario šventės. Tai galime spręsti iš gausių papročių, nieko bendra neturinčių su Šv. Dvasios atsiuntimo sąvoka.

Lietuviški (ir daugelio kitų Europos tautų) Sekminių papročiai turi ryšio su augalų kultu. Pvz.: per Sekmines trobos (ir visa sodyba) kaišomos žaliais berželiais; gėlių ir žalumynų vainikais apipinami ne tik kiemų vartai, bet ir ganomų karvių ragai; žmonės ir į bažnyčią vežasi žalumynus, kurie šventinami pamaldų metu. Jeigu abi pusės trobos durų pastatomi du žali beržukai, tos šeimos vyras ir žmona gražiai sugyvens, visuomet bus vieningos nuomonės, ir namuose niekuomet nebus vaidų.

Sekminės yra piemenų šventė. Anksti rytą kiekvienas kaimo piemuo stengiasi kuo anksčiau atsikelti ir išginti karves. Tie, kurie ilgiau pamiega, pajuokiami ir pravardžiuojami "spirgučiais". Pravardė pasilieka visiems metams, o kiti piemenys net dainelę sudeda ir dainuoja, kai pasirodo toks miegalis piemenukas. Pvz.: "Olia, olia, olia — Jonaičių spirgutis — olia, olia.."

Gerai priganę karves, piemenys jas papuošia vainikais ir gena namo dar prieš pusryčius. Yra net sakoma apie gausiai gėlėmis pasipuošusias moteris ar merginas: "Vainikuota, kaip karvė per Sekmines". Šeimininkės piemenis apdovanoja pinigais ir kiaušiniais. Likusią dienos dalį jie jau

DUOK DIEVUI ŠANSA

P. Daugintis, S.J.

Neseniai man pakliuvo į rankas nedidelė knygelė "Evangelization. A Challenge for the Catholic Church", parašyta kun. Bob Bedard. Susidomėjau jos mintimis, svarsčiau, lyginau su savo patyrimais. Knygelės autorius rašo, kad jau devyniolika metų jis mokytojauja gimnazijoje — dėsto tikyba, o savaitgaliais sako pamokslus įvairiose bažnyčiose. Kaip ir kiti kunigai, jis pastebėjęs, kad paskutiniųjų klasių mokiniai jau mažai praktikuoja religiją, o kiti net abejoja Dievo buvimu. Baigę gimnazijas, daugelis visai nebepraktikuoja, kaip ir nemaža jų pažįstamų suaugusiųjų. Dalyvaujančiųjų pamaldose skaičius stipriai mažėja.

Jis ir kiti tos gimnazijos mokytojai, kur yra nemaža ir kunigų, dėję labai daug pastangų palaikyti ir išugdyti religinį savo moksleivių gyvenimą. Jie naudoję naujas programas, keitę tikybos vadovėlius, gražiai liturgiškai organizavę pamaldas, turėję susitelkimo dienas, seminarus, savaitgalio susibūrimus... Panašiai darę ir kiti kunigai parapijose. Tačiau padėtis nepagerėjo.

laisvi — dažniausiai susirenka būrin ir kepa kiaušiniene, linksminasi, vaišინasi.

Per Sekmines ir kiti šeimos nariai vaišინami kiaušiniene arba bent kiaušiniais. Šiaip diena praleidžiama besilinksminant, dainuojant, supantis sūpynėse — šį kartą jau lauke, po medžiais įtaisytose. Mergaitės daro burtus, norėdamos sužinoti, už ko ir kada ištekes.

Sekminių dieną bažnyčioje antrą kartą šventinama ugnis ir vanduo. Žmonės jų nešasi namo ir vartoja panašiai, kaip Velykų ugnį ir vandenį. Jeigu netoli bažnyčios yra upė ar ežeras, jų vanduo taip pat būdavo šventinamas. Ten, kur kunigas negalėdavo pašventinti vandens, patys žmonės įlašindavo per Sekmines švento vandens į ežerą arba upę ir sukalbėdavo tam tikras maldeles.

Jis pastebėjo, kad ir jo paties religiniame gyvenime kažko trūko. Neturėjo entuziazmo. Visa tai jam kėlė didelį rūpestį. Tada jis pradėjęs daug melstis ir prašyti kitus, kad už jį melstųsi. Vieną dieną pajutęs didelį atsinaujinimą, pajuto, kad Kristus atėjo į jo gyvenimą, kurį buvo pavedęs jam tvarkyti. Jis pradėjo daug nuodėdžiau ir intymiau bendrauti su Kristumi.

ATSILIEPTI Į EVANGELIJĄ

Palengva kun. Bedard priėjo prie tokios išvados. Jo paties dvasiniam gyvenimui neužteko daug skaityti apie Dievą, žinoti ir kalbėti apie Jėzų Kristų, neužteko įprastinių religinių praktikų. To neužtenka ir jo mokiniams, studentams ir klausytojams. Reikia juos privesti ar padėti prieiti prie to, kad jie, aiškiai pažinę Kristų ir asmeniškai patyrę Dievo artumą, pakviestų Viešpatį Dievą tvarkyti jų gyvenimą.

Juk iš tikrųjų Evangelijos ar katalikų tikybos mokymas nėra ar bent neturėtų būti toks, kaip kitų mokslo dalykų dėstymas; o pamokslai nėra kaip kitos konferencijos ar

Iki Sekminių buvo vengiama ežeruose ar upėse maudytis, nes nešvėstame vandenyje galima greičiau paskęsti ir gali prikibti piktosios dvasios.

Senesnieji kaimo žmonės per Sekmines eidavo į laukus "rugelių lankyti", o jaunimas ruošdavo pasilinksminimus parugėse. Jeigu tą dieną rugių neaplanke, tai derlius nebūna geras, varpos nebūna brandžios. Yra išlikę nemažai rugelių lankymo dainų. Jose minima saulė ir mėnulis, kurie padeda augti dobilui, žilvičiui, taigi padės ir rugeliams gerai derėti.

*

Amerikoje švenčiama Kapų puošimo diena (Memorial Day) Lietuvoje nebuvo žinoma. Mirusiųjų prisiminimas būdavo lapkričio pradžioje — per Vėlines.

prakalbos. Jis yra Evangelijos, Gerosios Naujienos, skelbimas, siekiant paskatinti klausytojus gėrėtis Gerąja Naujiena ir priimti Jėzų kaip Mesiją, t.y. kaip savo asmenišką Išganytoją, ir atiduoti jam save bei savo gyvenimą.

Užtat kun. Bedard pradėjo ir per savo pamokslus, ir per pamokas aukštesniosiose klasėse tai aiškinti. Jis taip jiems kalbėjo:

— Dievas labai nori jums įrodyti, kad iš tikro jis yra. Dievui yra labai nusibodę būti tik jūsų gyvenimo žiūrovu. Jis laukia, kad jį pakviestumėte būti jūsų gyvenimo dalyviu. Davęs jums laisvę, nenori jėga veržtis į jūsų gyvenimą. Tad duokite Dievui šansą jums apsireikšti ir jumyse veikti! Juk Dievas daug kartų tai yra pažadėjęs, pvz., per pranašą Jeremiją (29,13): "Jeigu jūs manęs ieškosite visa širdimi — aš leistosuos randamas!"

Jis pasakodavęs jiems įvairių atsitikimų, kur jis pats buvęs liudininkas tokios Dievo intervencijos žmogaus gyvenime. Palengva daug mokinių jo paklausė.

NETIKINTI MOKSLEIVĖ

Savo knygelėje jis pasakoja apie vieną savo mokinę, šviesiaplaukę, malonią merginą. Ji labai domėjosi Kanados istorija, kurią jis dėstęs. Tačiau ji buvo visai tyli tikybos pamokose. Vieną dieną ji atėjo su juo pasikalbėti.

— Jūs dėstote tikybą visai kitaip negu kiti, — kalbėjo ji. — Tai mane intriguoja, tačiau ar jūs iš tikro tikite, ką mums sakote? Ar jūs aiškiai pajutote savyje Dievą veikiant?

Kapelionas atsakė, kad iš tikro tai patyręs ir tikęs Dievą. Tada mergina jam atsakė:

— Taip, jūs atrodote labai tikintis. Puiku, aš gerbiu jūsų įsitikinimus, bet aš visiškai netikiu į Dievą.

Mat ji savo paauglystės metais buvo pergyvenusi labai skaudžių dalykų. Tik tėvų gerumo dėka galėjusi išverti. Ji galvojo, kad jeigu būtų tas gerasis Dievas, argi jis leistų jaunai mergaitei patekti į tokį pragarą! Kapelionas aiškino, kad suprantas

jos sunkumus ir ją užjaučiąs. Nors ji į Dievą netikinti, tačiau Viešpats nori, kad ji būtų laiminga jo karalystės narė. Ji turinti Dievui duoti šansą pajusti save, mėginant eiti Dievo kryptimi. Dėl to ji nieko neprasiant. Po ilgesnių diskusijų ji pagaliau sutiko bandyti.

Per tuos mokslo metus mergina dar porą kartų buvo atėjusi su juo pasikalbėti. Tačiau vis buvo nusistačiusi prieš Dievą. Ji norėjo tik diskutuoti argumentus prieš Dievo buvimą. Kunigas jai paaiškino, kad ir kaip būtų svarbūs Dievo buvimo įrodymai, bet vien protu ji negalinti priėti prie tikėjimo į Dievą. Tikėjimas yra Dievo dovana. Dievas duoda save pajusti tik besilginčiai širdžiai. Bet ji vis priešindavosi.

Grįžęs po atostogų namo, kunigas rado jos laiškėlį. Jame buvo tarp kitko šie žodžiai: "Ačiū Jums už laiką, praėjusiais metais man paaukotą. Aš vis dėlto ieškojau Dievo, kaip Jūs mane raginate. Taigi jis man taip pat save apreiškė. Aš dabar žinau, kad jis yra realus ir mane myli. Tikiuosi, kad galėsiu Viešpatį vis geriau pažinti".

Galimas dalykas, kad nekalto įsikūnijusio Dievo Sūnaus Jėzaus Kristaus dvasios skausmai ir kūno kančios jai parodė Dievo meilę ir išmintį jos skaudžiuose pergyvenimuose.

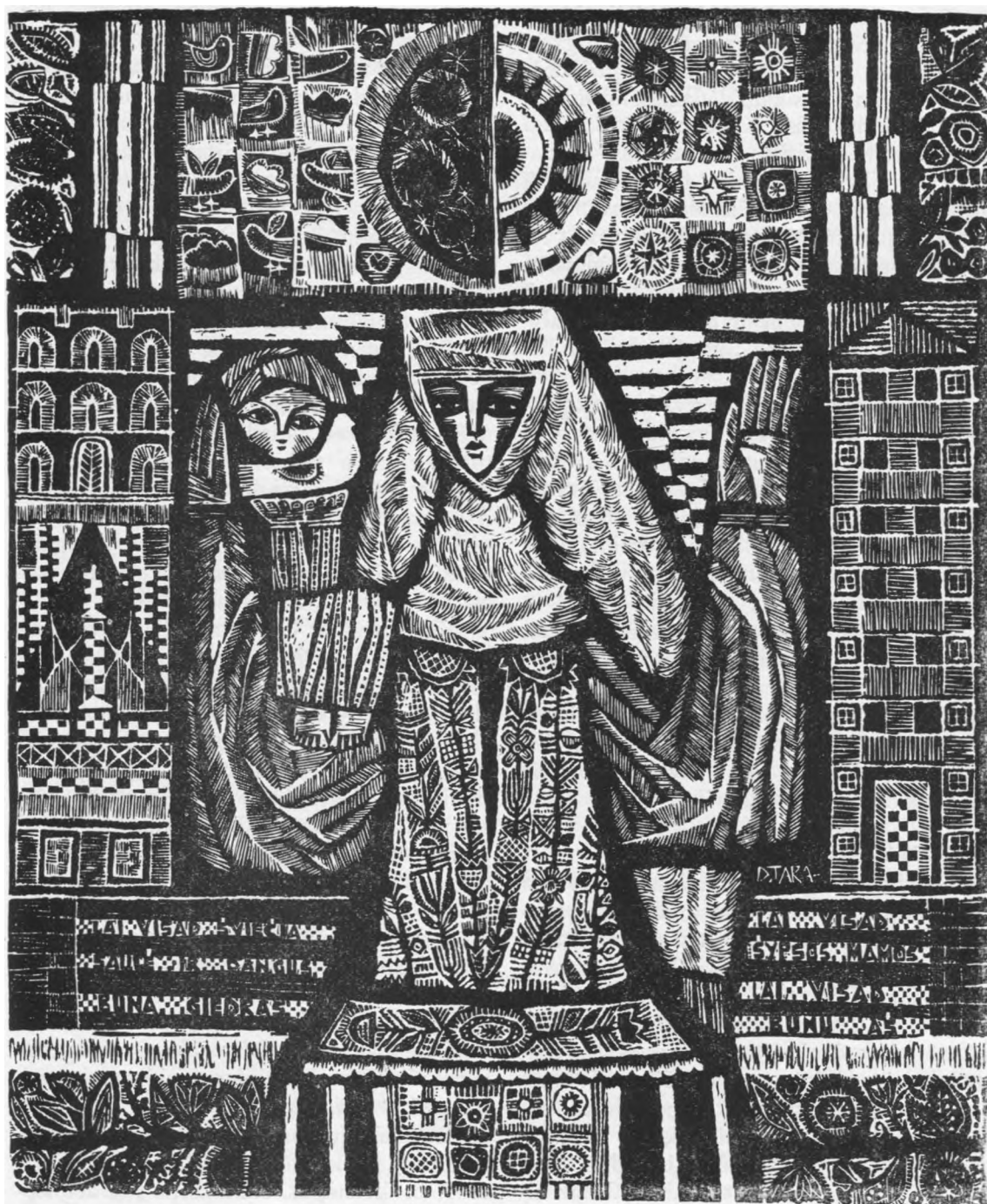
IEŠKANTYSIS GYVENIMO PRASMĖS

Kun. Bedard taip pat rašo, kad paskutinėje gimnazijos klasėje buvo vienas stambus moksleivis, futbolo komandos vartininkas. Jo tėvai buvo išsiskyrę. Jis gyveno pas tėvą. Į bažnyčią jau nebeeidavo nuo trečios klasės. Per tikybos pamokas jis mėgdavo sėdėti paskutinėje eilėje. Klausydamas pamokos dėstymo, su savo kėde jis būdavo kiek pasviręs į užpakalį. Sunku žinoti, ką jis mąstė, tačiau jo veide buvo matoma pašaipa. Galbūt jis galvojo apie būsimas savo komandos rungtynes, kuriose jis pasižymėsiąs. Bet kas iš to? Gal mąstė apie savo būsimas studijas, puikią karjerą, gražią sužadėtinę ir šeimą? Bet kas iš to jo dvasiai! Ir jo lūpose vėl pašaipa. Kur gyvenimo prasmė?

D. Tarabildienė.

Motina.

D. Tarabildienė.

Saulė.

Tais mokslo metais baigiantieji gimnaziją moksleiviai susiorganizavo savaitgalio rekolekcijas. Dviejų savo draugų prikalbėtas, nors visai atsikalbinėdamas, ir jis nuvyko į rekolekcijas. Kapelionas rašo, kad niekuomet neužmiršiąs jo reakcijos. Pirmadienį po tikybos pamokos tas moksleivis, priėjęs prie jo, išeinančio iš tikybos pamokos, taip pasakė: "Tėve, ir aš dalyvavau rekolekcijose. Jūs mums klasėje kalbėdavote, kad tikrai Dievas yra, kaip jis labai nori, kad mes jį pažintume ir pakviestume dalyvauti mūsų gyvenime. Taip jis yra, tai tiesa, aš pats jį patyriau!"

Jį veikė gerų draugų pavyzdys, rekolekcijų vedėjo skelbiamoji Kristaus Evangelija apie Dievą Tėvą, kuris džiaugiasi savo vaikais ir jų dalyvavimu drauge su Kristumi jo didinguose ir tėviškuose planuose. Jis atsiliepė ir pavedė savo gyvenimą Dievui. Viešpats leido jam save pajusti. Nuo to laiko jis buvo kitas jaunuolis.

Ir daugiau jo mokinių panašiai padarė, tapdami tikrai religingi po visokių blaškymusi. Norėdamas, kad jie viešai tai išpažintų, kapelionas, mokslo metams einant prie galo, suruošdavo jiems specialias išipareigojimo mišias. Jose dalyvaudavo apie 25-40 nuošimčių moksleivių.

IŠGELBĖTAS SAVIŽUDYS

Kažkuriame žurnale skaičiau apie vieno vyro pasipaskojimą savo draugų ir pažįstamų ratelyje: "Man nesisekė gyventi. Dėl to buvau nepatenkintas, nuliūdęs, apatiškas. Kritau į tokią gilią depresiją, kad turėjau eiti į psichiatrinę ligoninę. Ten būdamas, vis galvojau nusižudyti. Kartą gailastingajai seseriai trumpai išėjus iš kambario, aš sugalvojau net keletą būdų tai padaryti. Skubiai ruošiausi vykdyti sumanymą. Per mano galvą lėkė įvairūs prisiminimai. Ir švystelėjo mintis, kad aš dabar aimanuoju, negaliu pakęsti nusiminimo ir vidujinių kančių, neturįs jokių vilčių, bet nusižudęs būsiu amžinoje kančioje ir desperacijoje. Ta mintis mane sulaukė nuo savižudybės. Aš susitaikiau su Dievu ir su savimi. Tapau religingas, pasveikau iš savo ligos ir,

pasitikėdamas Dievo pagalba, gyvenau patenkintas".

Ta mintis, sulaukusi jį nuo savižudybės, buvo jo girdėtų pamokslų apie pragarą atgarsis: "Šalin nuo manęs, prakeiktieji. . . Ir eis šitie į amžiną kentėjimą. . . kur jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta" (plg. Mt 25,41; Mk 9,47).

Panašiai veikia drungnuosius per pamokslus girdimi Kristaus žodžiai: "Žinau tavo darbus, jog nesi nei šaltas, nei karštas. O kad tu būtum arba šaltas, arba karštas! Bet kadangi esi drungnas, aš išspjausiu tavę iš savo burnos. Tu sakai: 'Aš esu turtin gas ir pralobęs, nieko man nebereikia', o nežinai, kad esi skurdžius, apgailėtinas burtis, aklas ir plikas. . . Štai aš stoviu priedurų ir beldžiu: jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi. Nugalėtojiui aš leisiu atsistėti šalia savęs, savo sosto. . ." (Apr 3,15-21).

Kun. Karolis Garuckas, S.J., buvęs Ceikinių klebonas Lietuvoje, suprasdamas, kokią didelę reikšmę turi per pamokslus gražiai pateikti Kristaus žodžiai ir pamokymai, vis kviesdavosi į savo parapijos bažnyčią kunigų iš kitur, nors ir pats sugebėjo patraukliai kalbėti. Savo atsiminimuose apie tai viena parapietė rašo: "Žmonėms labai patikdavo, kai būdavo į Ceikinius pakviečiami iš toliau pamokslininkai. Atvykdavo kartais ir kun. B. Laurinavičius. Ypač patiko Pajevonio klebono V. Jalinsko vedamos rekolekcijos. Per visas dienas bažnyčia buvo sausakimša".

Tėvui Garuckui mirus, viena choristė taip kalbėjo: "Jau dabar niekas mums nebepakvies pamokslininkų, kiek mes jų prisiklausėme prie T. Garucko".

Rekolekcijų, susikaupimo dienų ir sekmdienų pamoksluose turėtų būti girdimas Kristaus kvietimas, skatinantis į jį atsiliepti. Jėzus visus šaukia atsiversti, atleisti kitiems, atgailoti, melstis, mylėti, duoti išmaldą, naudotis Eucharistija, vykdyti Dievo ir Bažnyčios įsakymus, paklusti Šv. Dvasios įkvėpimams ir t.t. Toks dažnas atsiliepinimas, toks šanso davimas Kristui yra

visokeriopai svarbus visiems: ir pradedan-
tiems, ir atšalusiesiems, ir pažangą darantiems
bei toli pažengusiems tikintiesiems.

PASIKEITUSI NARKOTIKĖ MERGINA

Labai svarbu ir pačiam girdėti, ir suda-
ryti galimybę kitiems išgirsti žmonių pasi-
dalinius apie savo svarbius religinius per-
gyvenimus ir apie Dievo atsiliepimą į jų
ieškojimus bei prašymus. Kun. Bedard ra-
šo, kaip viena suaugusi mergina, pakviesta
į klasę, pasidalino savo skaudžia patirtimi
ir išsigelbėjimu. Ji taip pasakojo: "Būdama
šeštoje gimnazijos klasėje, patekau į narko-
tikų ir alkoholio vartojimo bėdas. Tapau
narkotike ir alkoholike. Visas mano gyve-
nimas ir dora riedėjo pakalnėn į visišką
savęs sunaikinimą. Nuėjau kartą vien iš
smalsumo į savaitgalio susitelkimą pažiū-
rėti, kaip einasi kelioms draugėms. Tačiau
ten priėjau prie dvasinės krizės ir šaukia-
u Dievui: 'Dieve, jeigu tu tikrai esi, ateik
dabar į mano gyvenimą! Padėk man iš nau-
jo pradėti!' Tada pajutau labai stipriai
Viešpaties artumą, Kristaus atleidžiančią
meilę, kaip Marijai Magdalenai, o tuo pa-
čiu metu ir didelę, stiprinančią jo galią".
Po to ji tapo aktyvi Bažnyčios narė ir nuo-
stabaus Viešpaties veikimo liudininkė.

Baigiant galima trumpai pasakyti, kad
tinkamas Evangelijos pateikimas sau ir ki-
tiems bei Jėzaus priėmimas apima tris
tarpsnius:

1. Evangelijos skelbimas, pajėgiantis
iššaukti atsiliepimą į jos skelbiamą Gerąją
Naujieną ir Kristaus šauksmą.

2. Klausytojų priėjimas prie sąmoningo
apsisprendimo tikėti Kristų ir jam atiduoti
tvarkyti savo gyvenimą, apgailint, kas bu-
vo bloga, ir priimant Jėzų už savo Išgany-
toją ir Viešpatį.

3. Tiesioginis Dievo veikimas, t.y. Die-
vas paliečia, apšviečia ir stiprina.

Aišku, kad, siekiant artimo bendravimo
su Kristumi, reikia nuolat prisiminti šiuos
tris tarpsnius, nuolat būti gaivinančiam
Kristaus Evangelijos.

JEI DIEVAS UŽ MUS, KAS PRIEŠ MUS?

CHIARA LUBICH

"Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš
mus?!" (Rom 8,31).

Šiais žodžiais šv. Paulius baigia pirmąjį
skyrių savo laiško romėnams, kuriame kal-
ba apie Dievo planą gelbėti visus žmones
per Jėzų, už mus mirusį ir prisikėlusį. Die-
vo visiškas atsivadavimas mums ir jo meilė
žmonijai šv. Pauliui buvo tokia nuostabi ir
akivaizdi, kad jis, degdamas dėkinga mei-
le ir garbindamas, karštai tai išreiškė.

Apaštalas naudoja teismo įvaizdį, to
teismo, kuriame kiekvienas mūsų vieną die-
ną būsime teisiami. Tačiau tame teisme mū-
sų teisėju bus pats Dievas, kartu būdamas
ir mūsų gynėju. Užtat šv. Paulius ir klaui-
sia, jei Dievas bus mūsų pusėje, kas išdrįs
mus kaltinti? Aišku, kad niekas. Net jei
kaltinimai kiltų mūsų pačių sąžinėje, prisi-
minus praeities nuodėmes, ar būtų daromi
kitų žmonių, ar mūsų didžiojo priešo šėto-
no, jie visi atpuls.

Šv. Rašto ištrauka, prasidedanti šiuo sa-
kiniu, vadinama krikščionio vilties himnu.
Vilties dorybė duoda mums jėgų būti išti-
kimiems Dievui, nežiūrint sunkenybių, ku-
rios mus gali ištikti gyvenimo kelyje. Mes
žinome, kad krikščioniškas gyvenimas įpa-
reigoja priimti Dievo žodį ir stengtis pagal
jį gyventi. Bet bandydami taip gyventi pa-
saulyje ir kai kuriose situacijose, pamato-
me, kad vidiniai ir išoriniai faktoriai mus
veikia. Jie gali mus bauginti ir slopinti
mūsų dvasią. Patirtimi žinome mūsų silp-
numą, kai mus ištinka stiprūs ir nesiliaują
gundymai, ar prispaudžia sunkenybės mus
supančioje aplinkoje bei paliečia finansi-
niai, sveikatos ar kiti rūpesčiai. Tada viltis
paveda mums nugalėti tas visas kliūtis, nes
ji remiasi Dievo meile mums. Dėl to viltis
yra drąsi, optimistiška, pasitikinti Dievu,
ryžtinga ir džiugi.

Jei tikrai norime pažinti vilties dorybę,
turime išžiūrėti į Jėzų. Jis savo gyvenime
susidūrė su daugeliu sunkenybių: žmonių

netikėjimu, pajuoka, priešų pikta opozicija, jo paties sekėjų atsižadėjimu, pagaliau mirtimi ir savo misijos visiško nepasisekimo pergyvenimu. Jis žinojo, kas jo laukia ir vis tiek ėjo visų tų bandymų pasitikti, siekdamas vien tik pildyti Tėvo planus, tikėdamas, kad Tėvas jį prikels.

Po Jėzaus mirties jo mokiniai išsisklaidė ir buvo išsigandę. Tuoj po prisikėlimo jis pasirodė jiems, juos suburdamas ir surašindamas, kartu parodydamas, kad jis gyvas ir užtikrindamas, kad bus su jais visuomet. Jis užmiršo jų trūkumus ir atgaivino jų viltį. Tuos baimingus vyrus, kurie jau buvo grįžę į savo praeities silpnumą, jis padarė vilties vyrais, galinčiais pasitikti ateitį, kokia ji bebūtų, statant Dievo karalystę ir pasitinkint tik juo ir jo prisikėlimo jėga.

"Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?!" Kaip mes galime gyventi pagal tuos žodžius? Mes galime — taip pat būdami vilties žmonėmis. Tokiais būdami, negyvensime praeitimi, bet galėdami visiškai pasitikėti Dievu, kurs užpildo kiekvieną tuštumą ir veda mus į šventumą, aukosime jam save ir viską, tikėdami, kad nė vienas tikros meilės aktas nelieka be vaisių. Taip darydami, matysime, kad tikrai įmanoma pagal Evangeliją gyventi ir kad gėris yra stipresnis negu blogis. Būdami įsitikinę, kad Dievo paruošta ateitis bus daug gražesnė negu dabartis, sugebėsime savo ribotus sumanymus laikyti antraeiliais ir darbuotis tiems nuostabiems planams, kuriuos Dievo meilė mums paruošė.

Kai kas gal norės teisintis, kad tai ne jam, ar kad neįstengia to daryti, ar tai ne-naudinga, arba Dievas jį užmiršo. Tie visi pasiteisinimai neturi pagrindo, nes Dievas už mus. Jėzus mirė ir prisikėlė, palikdamas mums viltį ir darydamas mus pajėgius tą viltį skleisti.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

■ Už sukūrimą operos "Dux Magnus" — apie šv. Kazimierą — kompozitoriui Dariui Lapinskui Illinois menų taryba suteikė 2000 dol. premiją. Libretą yra sukūręs poetas Kazys Bradūnas.

Iš istorinių versmių

Paulius Rabikauskas

3. PALAIMINTOJI JADVYGA JOGAILIENĖ

Nedaug kas iš lietuvių žino, kad pirmoji Jogailos žmona Jadvyga nuo 1979 metų yra Bažnyčios oficialiai pripažįstama palaimintąja. Visoms Lenkijoje vyskupijoms skirtame liturginiame kalendoriuje liepos 17 d. nurodyta pal. Jadvygos karalienės šventė, turinti "privalomo minėjimo" (*memoria obligatoria*) rangą. Tą dieną visose Lenkijos bažnyčiose šv. mišios ir kitos pamaldos turi būti laikomos pal. Jadvygos karalienės garbei.

Lig šiol buvo žinoma, kad lenkai, kaip ir visas katalikiškas pasaulis, šventė ir švenčia šv. Jadvygos šventę spalio 16 d. Tai Bavarijoje, lygiai 200 metų anksčiau už Jadvygą Jogailienę gimusi, už Henriko, Silezijos ir Lenkijos kunigaikščio, ištekejusi, šventai gyvenusi ir Trebnicos vienuolyne, Žemutinėje Silezijoje, mirusi kunigaikštienė Jadvyga. Kaip tik jos šventės dieną Krokuvos kard. K. Wojtyła tapo išrinktas popiežium. Bet kaip dabar Bažnyčios liturginiame kalendoriuje atsirado antroji Jadvyga, pal. karalienė Jadvyga?

Tai labai ilga, beveik 600 metų nusitęsusi istorija. Karalienė Jadvyga mirė 1399 m. liepos 17 d. Krokovoje. Jau tuomet lenkai į ją žiūrėjo su pagarba, užuojauta ir pasigailėjimu. Jaunutė, vos dvylikmetė, ji ištekėjo už triskart vyresnio naujakrikšto Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jogailos. Ir štai po keliolikos metų ją, dar visai jauną,

vos 25 metų sulaukusią, negailestinga mirtis išplėšė iš šio gyvenimo. Įdomus sutapimas: ir pal. Jadvyga, ir šv. Kazimieras mirė išgyvenę lygiai tiek pat metų, mėnesių ir dienų: 25 metus, 5 mėnesius ir 1-2 dienas.

Jauno žmogaus mirtis visuomet giliai sujaudina jo amžininkus, liekančius tęsti žemimiškąją kelionę. Ypač jei mirtis paliečia visiems mielą, plačiai pagarsėjusį, didžiai branginamą asmenį. Karalienė Jadvyga, 15 metų išgyvenusi Krokuvoje, spėjo įsigyti lenkuose simpatijų, buvo žinoma kaip pamaldi ir labai geros širdies valdovė. Sostinėje ir kitose krašto vietovėse buvo gausu jos donacijų bei užrašų bažnyčioms, vienuolynams, ypač vienuoliams kartūzams, pranciškonams, dominikonams. Pagal Dlugošą, ji taip pat atsiuntusi liturginių knygų, indų, rūbų Vilniaus katedrai ir kitoms tuomet Lietuvoje įsteigtoms bažnyčioms. Bet istorikai neranda jokių pėdsakų, kad ji pati kada nors būtų atvykusi į Lietuvą. 1387 metų pradžioje, kai Jogaila ir Vytautas pravedė lietuvių krikštą ir įsteigė Vilniaus vyskupiją, karalienė Jadvyga viešėjo tuo metu Lenkijai atgautame Lvove. Pagal lenkų išleistą karaliaus Jogailos "Itinerarium" (A. Gašiorowski, *Itinerarium krola Władysława Jagielly, 1386-1434*, Warszawa 1972), Jogaila, kol Jadvyga gyveno, dar keturis kartus lankėsi Lietuvoje: 1388 m. gruodžio mėn. iki sekančių metų sausio mėn., 1390 m. vasario-gegužės mėn., 1391 m. balandžio - gegužės mėn. ir 1397 m. gegužės mėn. Galėjo, žinoma, ir karalienė palydėti Jogailą vieną ar kitą kartą į jo tėviškę. Bet spėliojimai taip ir lieka spėliojimais, nes istorijos šaltiniai apie tai nieko nesako. Nežiūrint to, lenkai, ypač savo naujesnių laikų istorinėje literatūroje, apgaubia karalienę Jadvygą herojiško ir apaštališko užsidegimo aureole: ji savo asmenišką aukos žygiu atvedusi lietuvius į lotynišką krikštą ir Lietuvą į Vakarų kultūrą. Jau kan. J. Dlugošas garsiajame savo veikalė "Lenkijos istorija" karalienę Jadvygą vadina "katalikų tikėjimo Lietuvoje diegėja". Lygiai tuos pačius žodžius ("catholicae fidei in Lituania plantatrix" — "krzewicielka wiary katolickiej na

Litwie") pakartoja ir Valandų liturgijos (t.y. brevioriaus) lekcija, kuri skaitoma naujoje pal. Jadvygos šventėje.

Kartais į karalienę Jadvygą žiūrima kaip į kokią karžygę, kuri, ištekėdama už Jogailos, paaukojusi ant valstybės interesų aukuro savo asmenišką laimę ir savo jaunystę. Jai tekę išsižadėti savo pirmojo sutuoktinio Vilhelmo, Austrijos hercogystės sosto paveldėtojo (su juo 1378 m., jai tesant ketverių metų, pagal anų laikų papročius buvo atšvęstos jungtuvės — *sponsalia de praesenti*), ir duoti ranką Lenkijos ponų jai paskirtam naujam vyrui, iš Lietuvos atvykusiam Jogailai. Ji vis ilgėjosi savo jauno (tik ketveriais metais už ją vyresnio) Vilhelmo ir visą laiką bodėjusis "seniu", iš šiaurės atvykusiu "barbaru".

Paskutiniu metu lenkų istorikai linksta švelninti Jadvygos didvyriškumą ir labiau pabrėžti jos nuoširdų savo motinai, kurios pasiuntiniai buvo atvykę į Krėvą tartis dėl naujų Jadvygos vedybų, paklusnumą ir po to dermingą su Jogaila gyvenimą. Iš tikrųjų Jadvyga tuomet, turėdama vos dešimt su puse metų (kai buvo vainikuojama Lenkijos "kadaliu") arba dvylikmetė (ištekėdama už Jogailos), nedaug ką galėjo pati sąmoningai pergyventi, ypač suvokti visas painias politines aplinkybes bei nujaušti iš to einančias pasekmes. Visokie tvirtinimai apie bigamiją, apie nelaimingą jos su Jogaila vedybinį gyvenimą, buvę suinteresuotų austrų ir pavydu degančių kryžiuočių skleidžiamos paskalos ir apkalbos, kurių neišvengęs nė garsusis istorikas Dlugošas.

Nėra abejonės, kad jauną karalienę Jadvygą laidojant ne Vavelio katedros rūsyje, o po didžiuoju altoriumi, norėta tarsi pabrėžti, kad ji kada nors būsianti iškelta į altorių garbę.

Ją taip palaidojus, žmonės ėjo melstis ne tik už ją, bet ir į ją; įvykę maldų išklaušymų, net stebuklingų išgijimų. Jos šventumo garsas sklido ir toliau, nes augustinjonų kanauninkų vienuolyne Sagane, Silezijoje (dabar: Zagan, Lenkijoje), kronika (*Catalogus abatum*) XV a. pradžioje skelbia: "Sakoma, kad po mirties ji [karalienė

Jadvyga] garsėjusi stebuklais ir tvirtinama, kad iki šios dienos prie jos grabo, nors ji dar nekanonizuota, vyksta stebuklai” (*Scriptores rer. Sites. I, psl. 218*). Todel 1426 metais, Jogailai dar gyvam esant, j Krokuvą atvykęs Gniezno arkivyskupas paskyrė komisiją ištirti karalienės Jadvygos gyvenimą bei jos užtarimu įvykusius stebuklus, turint mintyje jos busimąją kanonizaciją.

Tą komisiją dar pamini 1450 m. J. Dlugošas savo laiške kard. Z. Olesnickiui. Po to istorijos šaltiniai tyli apie kokius nors žygius karalienę Jadvygą paskelbti šventąja. Aiškinama, jog Jogailos sūnui, karaliui Kazimierui, vedus austrę Elzbietą, kurios senelis Albrechtas IV Nuostabasis ir Jadvygos pirmasis sutuoktinis Vilhelmas buvo tikrų brolių vaikai, naujoji karalienė atnešusi į karaliaus dvarą neigiamą nusistatymą prieš Jadvygą. Tačiau žmonės Jadvygą ir toliau prisimindavę, ją, šventai gyvenusią, gerbdavę. Karalienė Jadvyga kartais ir vėlesniais amžiais minima tarp Lenkijoje šventai gyvenusių asmenų, tokia ji kartais vaizduojama ir dailės kūrinuose.

Tačiau visi tie paminėjimai, matyt, nebuvo labai paplitę, nes bolandistai garsioje savo serijoje "Acta Sanctorum" liepos 17-tąją, karalienės Jadvygos mirties dieną, jos visai nemini nei tarp aprašytųjų šventųjų bei palaimintųjų, nei tarp dėl įvairių priežasčių "praleistųjų" ("Praetermissi" — žr. *Acta Sanctorum, Iulii, t. IV, Antverpiae 1725, psl. 200-204*). O informatorių iš Lietuvos ir Lenkijos bolandistams tuomet tikrai netrūko.

Karalienės Jadvygos beatifikacijos klausimas buvo atnaujintas tikrai šiame XX amžiuje. 1909 m. Przemyslio vysk. J.S. Pelczaras apie tai kalbėjosi audiencijoje pas pop. Pijų X.

1933 m. rugsėjo 29 d. Lenkijos vyskupų konferencija vienbalsiai nutarė atnaujinti karalienės Jadvygos beatifikacijos bylą.

1949 m. Krokuvoje praveistas kanoniškas procesas, ir tų metų liepos mėn. Jadvygos relikvijos perkeltos į naują A. Medeyskio padirbtą menišką sarkofagą.

1950 m. proceso aktai perduoti Šv. Apiegių kongregacijai Romoje.

1967-1970 metais buvo renkami istorijos šaltinių liudijimai apie karalienei Jadvygai nuo senų laikų teikiamą viešąją kultą.

1972 Krokuvoje pradėtas kanoniškas procesas apie Jadvygos viešą garbinimą.

1974 m. vasario 22 d., švenčiant karalienės Jadvygos 600-tąsiais gimimo metines, Krokuvos arkivyskupas kard. K. Wojtyła paskelbė nuosprendį, kad ji buvo garbinama nuo neatmenamų laikų, o jos kultas buvo palaikomas ir sekančiais amžiais.

1979 m. gegužės 25 d. Romoje Šventųjų skelbimo reikalams kongregacija svarstė karalienės Jadvygos kulto nuo senų laikų buvimą. Kongregacija pripažino čia esantį pop. Urbono VIII numatytąjį "išskirtinį atvejį" (*casus exceptus*), kai, paaiškėjus apie nuo senų laikų (dar prieš 1534 m.) kam nors teiktą viešą kultą, jo beatifikacijai nebereikia jokios kitos procedūros — užtenka konstatuoti tą faktą ir gauti popiežiaus patvirtinimą.

1979 m. gegužės 29 d. Romoje Sakramentų ir Dievo garbinimo kongregacija leido Krokuvos arkivyskupijai švęsti pal. Jadvygos šventę liepos 17 d. kaip "privalomą minėjimą" (*memoria obligatoria*) ir patvirtino lotyniškuosius tos šventės mišių ir liturginių valandų tekstus.

1979 m. gegužės 31 d. ta pati kongregacija, atsižvelgdama į Lenkijos vyskupų konferencijos pirmininko kard. S. Wyszyńskiego 1979 m. rugsėjo 7 dienos prašymą, leido šv. Jadvygos karalienės šventę įrašyti į visų Lenkijos diecezijų bažnytinį kalendorių, šventės mišioms ir liturginėms valandoms naudojant tais metais gegužės 29 ir 31 d. patvirtintus liturginius tekstus.

Tokia yra Jadvygos Jogailienės palaimintąja tapimo istorija. Įprastų beatifikacijos iškilmių šiuo atveju nereikėjo, nes, kaip tvirtinama dekretuose, palaimintąja ji buvo laikoma jau nuo senų laikų. Šv. Sostas, remdamasis Krokuvoje atliktu istorinių šaltinių tyrinėjimu, konstatavo patį faktą ir jį savo autoritetu patvirtino. Atliktų tyri-

nėjimų dokumentacija apimanti per 350 mašinosraščio puslapių. Ji tačiau nėra viešai paskelbta. Nepaskelbti oficialiuose Šv. Sosto leidiniuose nė minėtieji, 1979 metais duotieji dekretai. Tokio paskelbimo ir nereikėjo, nes visa tai liečia tik Lenkijos dvasiškiją ir tikinčiuosius, o ne visą Katalikų Bažnyčią. Nėra abejonės, kad tarsi galvotrukčiais įteisintas karalienei Jadvygai palaimintosios titulas rišasi su pirmąja Jono Pauliaus kelione į Lenkiją. 1979 m. gegužės 31 d. buvo patvirtintas lenkiškas pal. Jadvygos šventės liturginių tekstų vertimas (o jo pagrindinis sprendimas — nuo XV amžiaus pradžios esančio jos viešo garbinimo patvirtinimas — duotas tik šešias dienas anksčiau), o už dviejų dienų, birželio 2 d., popiežiaus lėktuvas nusileido Varšuvos aerodrome. Atvykęs į Krokuvą Jonas Paulius II porą kartų trumpai prisiminė ir "palaimintąją karalienę Jadvygą". Lenkai kartais rašo, kad popiežius birželio 8 d. Krokuvos katedroje pirmą kartą laikęs pal. Jadvygos garbei šv. mišias, panaudodamas iš Romos atsivežtus liturginius tekstus. Tai turėjo įvykti visai privačiai, nes oficialūs tos popiežiaus kelionės Lenkijoje aprašymai tokių mišių nemini. Po to Lenkijos dieceziniai biuletiniai 1979 ir 1980 metais nurodo, kad Šv. Sostas patvirtino pal. karalienės Jadvygos garbinimą. Plačiau ir viešiau apie tai niekur nebuvo skelbta. Dėl to daug kas iš lietuvių lig šiol apie tuos dalykus nė negirdėjo. O visgi tai liečia ir mus, ypač dabar, ruošiantis švęsti Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejų.

Plačiau apie karalienę Jadvygą ir jos pripažinimą palaimintąja galima rasti prof. Z. Ivinskio straipsnyje: **Lietuvių enciklopedija**, IX, Bostonas 1956, psl. 244-249; Krokuvoje leidžiamame metraštyje **Analecta Cracoviensia**, 7 (1975), psl. 1-150 (trys straipsniai) ir rankraščio teisėmis išleistoje brošiūroje: "Błogoslawiona Jadwiga Krolowa. Historia jej kultu, beatyfikacja, formularze liturgiczne", Roma 1981.

■ Mirus Černenkai, popiežius Jonas Paulius II pasiuntė Sovietų Sąjungos viceprezidentui Vasilijui Kuznecovui užuojautos telegramą.

Auklėjimo klausimai

Alg. Suomis

Daugelis žmonių visai nepagalvoja, kad žmogus gimdamas atsineša dieviškosios ugnelės dalelytę, kuri vadovauja jo poelgiams. Daugumas net rimtų gamtininkų bando viską rišti su proto veikimu ir visiems sutvėrimams priduoja nepaprastą proto galią. Žinomas vokiečių gamtininkas Brehms sako, kad net vabalėliai elgiasi protingai. Jo nuomone, jų smegenėlių centruose veikia tiek sveikos nuovokos, kad jų elgesį galima vadinti protingu. Kai kurie mokslininkai skruzdėlėms ir bitėms bandė tiek proto priskirti, kad jos atrodytų protingesnės net už žmogų. Bet reikia žinoti, kad joks gyvulys proto neturi, jis elgiasi tik pagal paties Dievo jam įdiegtą instinktą. Jo pasielgimo būdas yra įgimtas, bet ne patyrimu įgytas. Panašiai kaip ir mūsų virškinimo organai, širdis ar plaučiai veikia labai tiksliai ir protingai, bet visiškai ne savo protu ir ne savo patyrimu. Jų funkcijos yra nustatytos paties Kūrėjo. Kai kurie tai neigė, nenorėdami pripažinti Dievo, viską priskyre aklam atsitiktinumui. Bet toks teigimas neišlaiko jokios kritikos. Šiandien apie atsitiktinumą ir pripuolamumą kalba tik didžiausi skeptikai, o rimti mokslininkai pripažįsta, kad kiekvienas gyvis, kiekvienas organizmas veikia pagal paties Dievo jam įdiegtą įstatymą.

Žmogus turi protą ir juo gyvenime vadovaujasi, jis mokosi iš gyvenimo patyrimo ir savo veiksmus nuolat tobulina, bet ir jis turi įgimtą, paties Dievo įdiegtą įstatymą.

mą, kurį mes vadiname sąžinės balsu. Jau ir Kantas kalbėjo apie "kategorinį imperatyvą", o Veccio dar aiškiau sako, kad žmogui veikia moralinis įstatymas. Vaikas jau gimdamas atsineša dieviškojo mokslo kibirkštėlę, kuri turi įtakos į jo veiksmus. Žmogus be jokio mokslo ar kitų auklėjimo turi tam tikrą teisingumo nujautimą ir supranta, kad tai, kas gera, reikia daryti, o kas bloga — vengti. Taigi jau ir mažas vaikas kartais be kitų nurodymo, bet iš savo prigimties moka teisingai pasielgti. Auklėjant vaiką, tai reikia visuomet atsiminti ir šio dieviškojo įstatymo jame neslopinti, bet tik jį ugdyti ir aiškinti. Visa tai turint prieš akis, galima vaiko auklėjimą suskirstyti į tris dalis:

1. pasyvus auklėtojų laikymasis;
2. vaiko veiksmų pataisymas;
3. etikos tiesų pamokymas.

PASYVUS AUKLĖTOJŲ LAIKYMASIS

Tėvai neturėtų kiekvienu atveju į vaiko veiksmus reaguoti, ypač kai jie ne visai tikri, kad jų reagavimas turės teigiamų vaisių. Gal ir tiesa, kad vaikas — tai mažas dresiruojamas žvėriukas, bet vis dėlto jame yra tiek daug sielos turtų, su kuriais reikia labai atsargiai elgtis. Juk ir žvėriukas nėra visą laiką dresiruojamas, ir jam reikia palikti laisvės. Kartais liūtukai taip gražiai tarpusavy žaidžia, kad atrodo tikra šeimos idilija.

Vaikas, kartais paveiktas staigaus susierzinimo, blogai pasielgia, bet čia nereikia tuoj įžiūrėti piktybės prado. Yra daug geriau, jei vaikas iš savo patyrimo ir iš susidūrimo su kitais draugais ir vyresniaisiais išmoks kaip reikia elgtis. Bet yra būtina visuomet vaiką stebėti. Tik labai nuodugnai stebint, paaiškės, kurie vaiko pasireiškimai yra šalintini. Taip elgiantis, galima pastebėti, kad vaiko elgesyje yra daug sveikos nuovokos ir kad blogi reiškiniai dažniausiai jo yra įsigyti iš kitų vaikų, kurie blogu tėvų auklėjimu yra sugadinti. Būtų klaidinga manyti, kad tokiu atveju tuoj reikia kuo griežčiausiai uždrausti vaikui su tais blogai išauklėtais vaikais susitikti. Vai-

kas turi įsigyti patyrimo ir iš kitų vaikų blogo elgesio mokytis, tik jį reikia nuolat sekti ir nurodyti, kas yra gera ir kas bloga. Nereikiai vaiko per daug varžyti, jam renkant draugus. Gerai išauklėtas vaikas savo elgesiu darys gerą įtaką ir kitiems vaikams, tik, žinoma, reikia nuolat jį sekti ir jo klaidas taisyti.

VAIKO VEIKSMŲ TAISYMAS

Taisyti vaiko veiksmus nėra lengvas dalykas. Auklėtojas, norėdamas taisyti jo veiksmus, turi žinoti vaiko pasielgimo motyvus, o juos sužinoti yra nelengva. Dažnai vienokio ar kitokio pasielgimo motyvas glūdi ne jo prigimtyje, bet yra gyvenimiškas patyrimas. Vaikas suabejos, ar jūsų patyrimas yra geresnis, jeigu jūs be jokių motyvų uždrausite jam ką nors daryti. Jis tai darys slapta, manydamas, kad jūs klystate ar nieko neišmanote.

Bet kaipgi galima sužinoti, dėl ko vaikas taip ar kitaip pasielgs? Ar tai yra staigaus susierzinimo iššauktas veiksmas, į kurį geriausiai nereaguoti, ar gal tai jau yra gyvenimiškas patyrimas, kuris jam diktuojamas savisaugos impulso? Vaiką išklausinti ir ištardyti yra kur kas sunkiau, negu tardyti suaugusį žmogų. Tai ne dėl to, kad suaugęs lengviau išduotų paslaptį, bet dėl to, kad klausimas vaiką gali įbauginti, ir jis gali visiškai užsidaryti. Todėl reikiai elgtis labai atsargiai ir nesudaryti įspūdžio, kad norima jį nubausti. Reikia stengtis pačiam auklėtojui nujausti, ką vaikas slepia, kodėl slepia, reikia respektuoti kiekvieną vaiko gyvenimišką patyrimą, nes kitaip jūs jį užgautumėte, sukeltumėte jame nepasitikėjimą ir verstumėte jį užsidaryti. Negalima užgauti jo asmenybės, jis neturi pasijusti menkavertis sutvėrimėlis, kuris visų ir visur yra ujamas. Kad būtų galima visa to išvengti, reikia su vaiku atvirai išsikalbėti, kaip su sau lygiu draugu. Reikia pačiam auklėtojui tapti vaiku, įsigilinti į jo galvoseną, tada gal bus lengviau suprasti, kodėl jis vienaip ar kitaip pasielgė ir ką jis manė, taip elgdamasis.

Vaikas ne viską ir ne visuomet pasako

taip, kaip iš tikrųjų buvo. Dažnai jo išsireiškimai yra netikri ir nepilni, jo terminai netobuli, juos dar reikia į savo kalbą išsiversti, todėl būtinai reikia išsiaiškinti, iš ko visa tai kilo. Yra labai naudinga prisiminti ir savo kūdikystę, pagalvoti, kaip mes patys tuo ar kitu atveju galvojome, ar visados taip pikta visas reikalas atrodė, kaip suaugusieji jį bandė aiškinti ir kaip mes patys šiandien norime aiškinti panašius įvykius. Dažnai turėsime prisipažinti, kad tada mums daug nekalčiau tas reikalas atrodė, negu dabar jį matome kitame.

Jeigu mums atrodo, kad vaikas ką nors padarė, ko mes nebūtume padarę, reikia atsiminti, kad vaiko pergyvenimų ir patyrimų pasaulis yra skirtingas nuo mūsų. Susiekti šį skirtumą ir yra viena svarbiausių auklėtojo pareigų. Tik taip elgiantis, bus galima taisyti vaiko pasielgimus. Nustačius jo elgesių pagrindus ir motyvus, reikia veikti įtikinančiai ir griežtai, kad vaikas gerai numanytų, jog kitos išeities nėra, kad jis įsitikintų, jog šitokia išeitis yra geriausia. Reikia vengti vaikui įsakinėti, bet draugiškai patarti ir gauti jo pritarimą. Jei vaikas tik bailiai ar nenoromis pritaria, tai reikia išklausinėti, dėl ko jis taip daro. Reikia su juo pasitarti. Vaikas daug geriau nujaučia, negu kad jis sugeba žodžiais tai išreikšti.

Kartais aš pats vaikams duodavau tokius patarimus, kurie jiems atrodė netikę, nes per daug nutolę nuo natūralumo. Ir visados geriausia išeitis būdavo ta, kurią nustatydavome, susitarę su vaikais. Jei vaikas atrodo užsispyręs ir nežino išeities, tai dar neparodo jo kvailumo. Tai jo sielos gelmių paslaptis, jo egoizmo balsas, kurį jam nepatogu išduoti. Nebraidykite po vaiko sielą su batais. Tegul jis pats savo "velniuką" išvaro. Jis tai padarys daug geriau, negu mes manome. Nenorėkime būti jo viršininku, net nė mokytoju, bet ramsčiu ir draugu.

ETIKOS MOKYMAS

Krikščioniškoji etika yra tauriausias mokslas, bet ir jos mokymas turi būti ge-

rai apgalvotas, be prievartos. Reikia vaiką išamoningai, bet ne jam įsakinėti. Reikia stengtis vaikui išaiškinti ir jo keliamus abejojimus drauge su juo aptarti. Reikia jam įrodyti, kad yra tauru kentėti už teisingumą, globoti silpnuosius, kad yra daug didesnis malonumas pasitenkinti nors ir mažo savo darbo vaisiumi negu svetimu. Reikia jį supažindinti ir su krikščioniškosios sociologijos pagrindais.

SKIRTINGA TĖVŲ IR MOKYTOJŲ PADĖTIS

Gal bus naudinga prie šio straipsnelio pridėti pastabą, kad vaiko santykiai su tėvais ir su mokytojais nėra tie patys. Tėvus vaikai mato įvairiomis aplinkybėmis. Jie mato jų įvairias nuotaikas ir jų silpnybes. Šie maži sutvėrimėliai daug atidžiau seka tėvų elgesį, negu tėvai jų. Jie mato nežiūrėdami, girdi neklausydami ir daro savo išvadas. Tuo nenoriu pasakyti, kad tėvai turėtų nuo vaikų slėpti savo tikrąjį veidą. Jei tai iškėliau, tai tik dėl to, kad tėvai suprastų, jog jie turi būti vaiko draugai ir nereikalauti iš jų to, kas negalima. Vaikas žino, kas tu esi. Ką tu darai, jam atrodo lygiai leistina jam pačiam.

Mokytojo padėtis yra skirtinga. Jis susiduria su vaikais tik tam tikrą laiką mokykloje. Tuo laiku mokytojas laikosi daugiau įtemptai vaikų atžvilgiu. Jis ateina į mokyklą jau tvarkingai apsirengęs, nusiprausęs, susišukavęs, todėl vaikui visuomet daro tvarkingo žmogaus įspūdį. Vaikas jį dėl to gerbia, aukština, į jį žiūri lyg į antgamtinę esybę, neturinčią jokių žmogiškų silpnybių. Vaikas klauso mokytojo iš tam tikros svetimumo baimės. Jis jį taip pat gerbia ir stengiasi juo sekti.

Šeimoje šitokių sąlygų nėra, bet jų nė nereikia. Klaidinga yra manyti, kad tėvai turėtų stengtis su vaikais per daug nebendradauti, kad būtų jiems didesni autoritetai. Šeimoje vaikas turi rasti savo sielai poilsio po įtempimo mokykloje. Tačiau ta aplinkybė, kad tėvai neturi tokių galimybių kaip mokytojas, kelia jiems kitokius reikalavimus, jie turi vartoti kitokius pedagoginius

metodus. Čia tėvai susiduria su tokiais sunkumais, kurių neturi mokytojai.

Kartais gali, visai nenorint, susidaryti skirtinga padėtis vaiko atžvilgiu ir tarp tėvų: vienas gali būti vaikai autoritetas, o kitas ne. Trupučiuką papasakosiu apie savo šeimą. Nors mano žmona buvo pedagogė, bet vaikų auklėjimu teko man daugiau rūpintis. Nors beveik niekad man neteko vaikų bausti, bet jie manęs bijojo ir klausė. Didžiausias jiems būdavo malonumas, kai aš kada nors vykdavau drauge su jais į kokią nors jiems rengiamą pramogą. Tai būdavo jiems iškilminga diena. Gal tai buvo dėl to, kad aš savo vaikus stengdavausi suprasti ir būti jų draugas bei patarėjas nepasisekimuose.

Bet manau, kad ir kita priežastis čia daug prisidėjo. Mudu su žmona buvome visiškai skirtingi tipai. Aš anksti keldavau ir anksti eidavau gulti. Visas mano darbo intensyvumas pasireiškėdavo iš ryto. Manęs vaikai niekad nematė nei keliantis, nei gulant. Jie mane visuomet matydavo tik prie darbo. Nematė jie manęs girto, nematė smaguriaujant. Jiems aš buvau lyg kažkokia nepasiekiamą esybė. Visai kitaip buvo su mano žmona: ji vėlai guldavau ir vėlai keldavau. Dažnai, jau vaikams sukilus, ji dar būdavo lovoje. Ji dirbdavo vakare, kai vaikai jau miegodavo. Be to, ji vaikų nesi-stengė stebėti, auklėjimas jai daugiau buvo tik pareiga. Kartais jai trūkdavo pasitikėjimo savimi. Vaikai tai jausdavo beveik instinktyviai.

Nors aš buvau vaikams lyg svetimesnis, bet jie nuo manęs nieko neslėpdavo. Kartais ir labai nemalonius dalykus jie man pasisakydavo, nes žinodavo, kad aš jų už tai nebausiu, nesielgsiu pagal savo ūpą. Visuomet iš jų reikalaudavau atvirumo. Kartais vaikai nesipasakoja savo išdaigų, kad neišduotų draugų, nenori, kad draugai dėl jų nukentėtų. Mano vaikai pamažu įsitikino, kad aš visai neliesdavau jų draugų ir jų elgesio niekam neskūsdavau. Tada jie manimi pasitikėdavo ir viską išpasakodavo. Įsigyti visišką vaiko pasitikėjimą yra labai sunkus, bet auklėjime būtinas dalykas.

Jaunuoliai ir jų tėvai

Čia duosime tik trumpą santraukėlę iš "Young Adolescents and their Parents" (Search Institute, 1984 m. vasaris). Kalbama apie 5, 6, 7, 8 ir 9 skyriaus vaikus, pasiektus per religines organizacijas, įskaitant ir National Catholic Educational Association. Vienas studijos tikslų — patarti pačioms organizacijoms. Žinoma, jeigu būtų apklausinėjami to paties amžiaus jaunuoliai, kurie neturi jokio ryšio su religinėmis organizacijomis, atsakymai greičiausiai būtų skirtingi.

Redakcija

JAUNUOLIO SOCIALINĖ APLINKA

Mokykla. Daugumas apklausintų jaunuolių apie mokyklą teigiamai atsiliepia. Labiausiai susidomėjimas mokykla maždaug tarp 5 ir 7 skyriaus. Mergaitės labiau domisi mokykla negu berniukai. Mažiau negu trečdalis 8 ir 9 skyriaus mokinių ruošia pamokas per savaitę bent 6 valandas. Mokyklos aplinkoje kasmet vis mažėja malonumas, smagumas. Daugumas 8 ir 9 skyriaus mokinių (35%) pastebi, kad jų draugai vartoja alkoholį ir marihuaną.

Susižinojimo priemonės. Pusė visų mokinių kasdien žiūri televizijos bent 3 valandas. 1 iš 4 kas savaitę bent 3 val. žaidžia video žaidimus. Beveik visuose skyriuose tiek pat domimasi televizija, kinu ir video žaidimais, vyresnieji ypač berniukai vis daugiau klausosi "rock" muzikos ir domisi video žaidimais.

Bažnyčia. Su amžiumi vis mažėja teigiami nusistatymai Bažnyčios atžvilgiu, vis

dėlto 9 skyriuje 40% berniukų ir 51% mergaičių sako, kad Bažnyčia jiems yra svarbi arba net labai svarbi. 8 ir 9 skyriaus 38% mokinių sako, kad Bažnyčia jiems padeda atsakyti į svarbius gyvenimo klausimus. Visuose skyriuose mergaitės yra teigiamiau nusistačiusios Bažnyčios atžvilgiu negu berniukai. Iš atsakymų paaiškėja, kad kuo teigiamesnis nusistatymas Bažnyčios atžvilgiu, tuo daugiau galimybių, kad vaikas kitiems žmonėms rodo daugiau gailestingumo, labiau kitus užjaučia, mažiau vartoja narkotikus, alkoholį, rečiau nusikalsta kitokiais būdais.

Draugai ir bendraamžiai. Su amžiumi vis didėja mišrūs draugų rateliai. Kiekviename skyriuje vis kyla mišrių draugysčių nuošimtis. Taip pat vis didėja draugystės su kitos rasės vaikais. Taip pat didėja bendraamžių įtaka, o mažėja tėvų įtaka, bet vis dėlto bendraamžių įtaka niekada nepralenkia tėvų įtakos. 7, 8, 9 skyriaus mergaitės labiau veikia draugų įtaka negu berniukus, bet berniukai labiau negu mergaitės patiria kitų spaudimą į netinkamą elgesį.

JAUNUOLIO VYSTYMASIS

Savarankiškumas. Iš visų vertybių labiausiai ir ryškiausiai pasirodo "noras pačiam spręsti". Kasmet daugėja susikirtimai su tėvais, tiek pat berniukų, tiek ir mergaičių. 9 skyriuje mažiau negu 20% turi stiprių susikirtimų su tėvais.

Socialinis gyvenimas. Su amžiumi vis auga noras apie save kalbėti, atsiverti, užjausti, susidraugauti. Tai pastebima ryškiau pas mergaites negu pas berniukus. 85% turi 3 ar daugiau gerų draugų, tik 15% teturi 2 ar mažiau. Apie 15% yra patyrę socialinį atstūmimą ar atitolimą.

Žvilgsnis į save. Visuose skyriuose mergaitės yra mažiau patenkintos savo kūnu negu berniukai. Mergaičių pasitenkinimas savo kūnu mažėja, didėjant amžiui, o berniukų — maždaug pastovus. Berniukai vis daugiau pajunta savo vyriškumą, bet moteriški atspalviai nesikeičia. Mergaitės vis labiau pajunta savo moteriškumą ir šiek tiek vyriškas savybes.

Pasiekimai. Kiekviename skyriuje mergaitės nori daugiau pasiekti negu berniukai. Taip pat kiekviename skyriuje mergaitės daugiau siekia mokslo negu berniukai.

Lytis (sex). 72% 9 skyriaus mergaičių beveik ar jau visiškai subrendo, o 9 skyriaus berniukų 36% beveik ar visiškai subrendo. Apie lytinius dalykus kasmet daugiau galvoja berniukai negu mergaitės. 5 skyriuje 39% yra įsimylėję, o 9 skyriuje — 51%. 9 sk. 61% mergaičių ir 36% berniukų nusistatę prieš lytinius santykius prieš vedybą. 8 ir 9 skyriuje apie 28% berniukų ir 13% mergaičių prisipažįsta turėję lytinius santykius. Tik trečdalis sakosi su tėvais daugiau pasikalbėję apie lytinius dalykus.

Rūpesčiai. Visi daugiausia rūpinasi, "kaip mokykloje man sekasi", "kaip atrodau", "kaip draugai ar draugės su manimi elgiasi". 25% labai rūpinasi atominiu pasaulio sunaikinimu. Nuo 5 skyriaus aukštyrnis vis mažėja rūpinimasis pasaulio problemomis (pvz., badas, neturtas ir t.t.).

Doriniai įsitikinimai. Daugiau kaip 80% pasisakė, kad negera klasėje trukdyti, vogti iš krautuvių ir niekinti kitas rases. Kad trylikmetis ar trylikmetė meluotų tėvams ar gertų alkoholį — vis mažiau laikoma blogybe nuo 5 iki 9 skyriaus. Mergaitės labiau už berniukus pabrėžia elgesio blogumą.

Vertybės. Dvi svarbiausios vertybės: laimingas šeimos gyvenimas ir rasti gerą darbą, kai užaugsiu. Nuo 5 iki 9 skyriaus labiausiai keliamos dvi vertybės: pačiam apsispręsti ir ką nors svarbaus gyvenime pasiekti. Nuo 5 iki 9 skyriaus vis mažėja vertybės, surištos su Dievu, Bažnyčia, rūpinimusi žmonėmis ir pasauliu. Mergaitės labiau už berniukus laikosi šių vertybių: draugystė, šeima, rūpestis žmonėmis ir pasauliu. Berniukai labiau už mergaites vertina savarankiškumą ir pinigus.

Visuomeninės pažiūros. Tik mažuma prisipažįsta esą nusistatę rasės, lyties ir amžiaus atžvilgiu. Vis mažėja rasinis nusistatymas. 16% berniukų ir 3% mergaičių sako, kad vyrai turėtų turėti daugiau laisvės negu moterys. 22% berniukų ir 10% mer-

gaičių nesutinka, kad moterys turėtų turėti tas pačias teises kaip vyrai. Daugumas yra priešingi, kad valdžia leistų pinigų ginklams. Valdžia turėtų daugiau kovoti su alkio ir neturtu.

Religija. Daugumas sako, kad religija yra svarbiausias ar vienas iš svarbiausių dalykų jų gyvenime. Religijos svarba mergaitėms nesikeičia, bet berniukams krinta nuo 6 skyriaus iki 9. Daugumas meldžiasi, bet jų procentas mažėja nuo 5 iki 9 skyriaus. Įsitikinimai apie Dievą ir Jėzų pastovūs: 86% tikri, kad Dievas yra, 87% tiki, kad Jėzus mirė ir prisikėlė. Mergaitės labiau tiki Dievo buvimą ir Kristaus dievybę. Tikėjimą vis labiau patiria kaip išlaisvinantį, o ne suvaržantį, tai yra šio amžiaus jaunuoliai daugiau ižiūri Dievo meilę, o ne Dievą-teisėją ar įstatymų davėją. Daugumas į religiją žiūri kaip į Dievo garbinimą, jam paklusnumą, bet taip pat kaip į meilę žmonėms, reikalą dirbti už socialinį teisingumą. 56% sako, kad šie abu dalykai yra svarbūs. Kurie labiau vertina Dievo meilę ir atlidumą, tie labiau pasižymi teigiamomis vertybėmis ir elgesiu, negu tie, kurie žiūri į Dievą kaip į teisėją ir įstatymų leidėją. Šie daugiau pasižymi alkoholio vartojimu ir nedraugišku elgesiu, gal dėl to, kad varžanti religija susikerta su jaunuolio potraukiu būti savarankiškam. Šis susikirtimas gali vesti į pasipriešinimą, ugdatį neigiamą nusistatymą kitų atžvilgiu. Gali būti, kad tėvai už netinkamą elgesį vaikams grasina Dievu, lyg rykšte. Studija rodo, kad tie vaikai, kurie namie patiria kietą drausmę, ir į religiją žiūri kaip į varžantį elementą.

JAUNUOLIŲ TĖVAI IR MOTINOS

Dabar šiek tiek pažvelkime į tėvų elgesį bei nusistatymą, kartais palygindami su jaunuoliais.

Vertybės. Atrodo, kad tėvai labiau vertina laimingą šeimos gyvenimą negu vaikai, bet vis dėlto ir vaikų vertybių sąrašė laimingas šeimos gyvenimas yra pirmoje vietoje. Antroje vietoje tėvams rūpi "būti geru tėvu ir gera motina". Motina labiau ver-

tina "turėti Dievą gyvenimo centre", o tėvas — "turėti daugiau pinigų". Vaikai labiau už tėvus vertina šias vertybes: ką nors svarbaus gyvenime pasiekti; turėti patikimų draugų; linksmai ir smagiai laiką praleisti; kurti pasaulį be bado ir skurdo; turėti daugiau pinigų; daryti, ką noriu ir kada noriu.

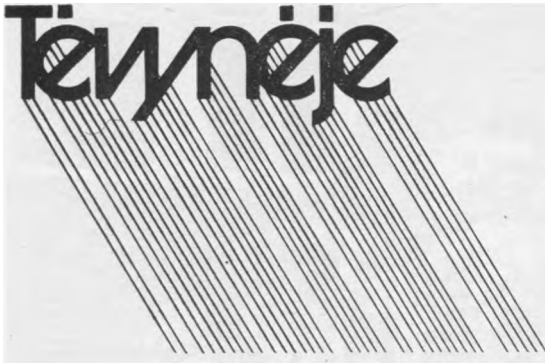
Doros įsitikinimai. Tėvai ir vaikai sutinka, kad yra bloga ar labai bloga vogti iš krautuvių, meluoti tėvams, keliolikmečių abortai, keliolikmečių gėrimas. Vaikai labiau negu tėvai pabrėžia, kad yra blygybė rasinė diskriminacija, 52% tėvų ir 54% motinų sako, kad yra blogai leisti 9 skyriaus mergaitei namie turėti svečių, kai tėvų nėra namie.

Socialinės pažiūros. Vaikai (86%) labiau remia valdžios talką neturtingiesiems negu tėvai (50%). 45% motinų ir 50% tėvų pripažįsta tarprasines draugystes. Prieš rasinį bendravimą nusistatę tėvai yra politiškai konservatyviškesni ir mažiau išsilavinę. 72% motinų ir 63% tėvų pritaria, kad moterys turi teisę dirbti ir turėti profesiją. 63% motinų ir 59% tėvų sako, kad abu tėvai turi lygiai rūpintis vaikais. 65% motinų ir 72% tėvų sako, kad moterys turėtų turėti tas pačias teises. 94% motinų ir 84% tėvų nepitaria, kad vyrai turėtų daugiau laisvės negu moterys. Tėvai yra konservatyviškesni už vaikus vyro ir moters santykių atžvilgiu šeimoje.

Žvilgsnis į save. 88% tėvų yra patenkinti, kad yra tėvai, bet 12% sako: "Kartais norėčiau neturėti vaikų". 86% mano, kad jie yra geri tėvai, geros motinos, bet 48% motinų ir 30% tėvų mano, kad jie nėra tokie geri, kokie turėtų būti. Pusė tėvų neatlieka jokie savanoriško darbo visuomenėje. Tėvai mieliau prisideda prie darbo su jaunimu, jei turi sūnų, o motinos prisideda tiek pat, nežiūrint ar turi sūnų ar dukrą. 25% tėvų niekad negeria ir 75% niekad nerūko. 33% tėvų ir 16% motinų geria bent porą kartų per savaitę.

Religija. Daugumas čia apklausintų tėvų turi kokį nors išpareigojimą bažnyčioje. Dalyvavimas institucinėje religijoje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

ATKURTAS AUTENTIŠKAS DAILININKO ŽMUIDZINAVIČIAUS BUTAS

Lankytojams duris atvėrė studija, kurioje 35 metus kūrė žymus Lietuvos vaizdų meistras. Po keliasdešimt metų pertraukos vėl rodomi dailininko Žmuidzinaičiaus paveikslai. Kūrinius, nukentėjusius vokiečių okupacijos metais, antram gyvenimui prikėlė dailininkas Adolis Krikštaponis. Kaunietis restauruotojas nuvalė apnašas, sudubliavo kai kurių paveikslų drobes, atstatė sugadintas vietas. Paroda suruošta Žmuidzinaičiaus name. Parodoje daugiau kaip pustučio šimto paveikslų. Joje pirmą kartą matomi paveikslai iš kelionių. Miniatiūrose — dailininko įspūdžiai iš Paryžiaus, Miuncheno, JAV ir šiaurės kraštų. Gausus pirmųjų lietuvių dailės parodų plakatų, katalogų, dokumentų ir nuotraukų rinkinys, išsamūs pasakojimai apie dailininko Žmuidzinaičiaus kūrybinį kelią, jo visuomeninę ir pedagoginę veiklą. Muziejaus direktorė yra Z. Ralienė. Ji sako, kad vertingiausi dailininko kūriniai yra "Į Taura-

jiems yra priimtina, bet apie religiją namie mažai kalbama (43% niekad, 31% kartą ar dukart per mėnesį). Motinos labiau vertina religijos svarbą negu tėvai. Vaikai labiau už tėvus įsitikinę, kad tikėjimo atsakomybės dalis yra padėti kitiems žmonėms meilės ir gailėstingumo darbais. Lanko bažnyčią bent kartą per savaitę 66% motinų ir 52% tėvų. Meldžiasi kasdien ar beveik kasdien 74% motinų ir 57% tėvų.

pilį", "Juodkrantės piramidė", "Bulviakasis", "Lietuvaitė", margaspalviais žiedais viliojantys Nemuno kloniai, Aukštaitijos ežerai, Dzūkijos pušynai. ("Tiesa")

LIETUVOJE ŽIEMĄ GLOBOJAMI LAUKINIAI ŽVĒRYS IR PAUKŠČIAI

Užsitęsęs šalčiams ir esant storai dangai sniego, miškuose ir laukuose žvėrys ir paukščiai atsidūrė sunkioje gyvenimo aplinkoje. Žvėrys vaikšto tik jų pačių išmintais takais, sunkiai susiranda maisto. Kai gilu sniego, stirnos neatsikasa uogienojų, guli ant sniego ir peršalusios suserga plaučių uždegimu. Šernai negali knaisioti žemės, susirasti maisto, nes labai gilus pašalas.

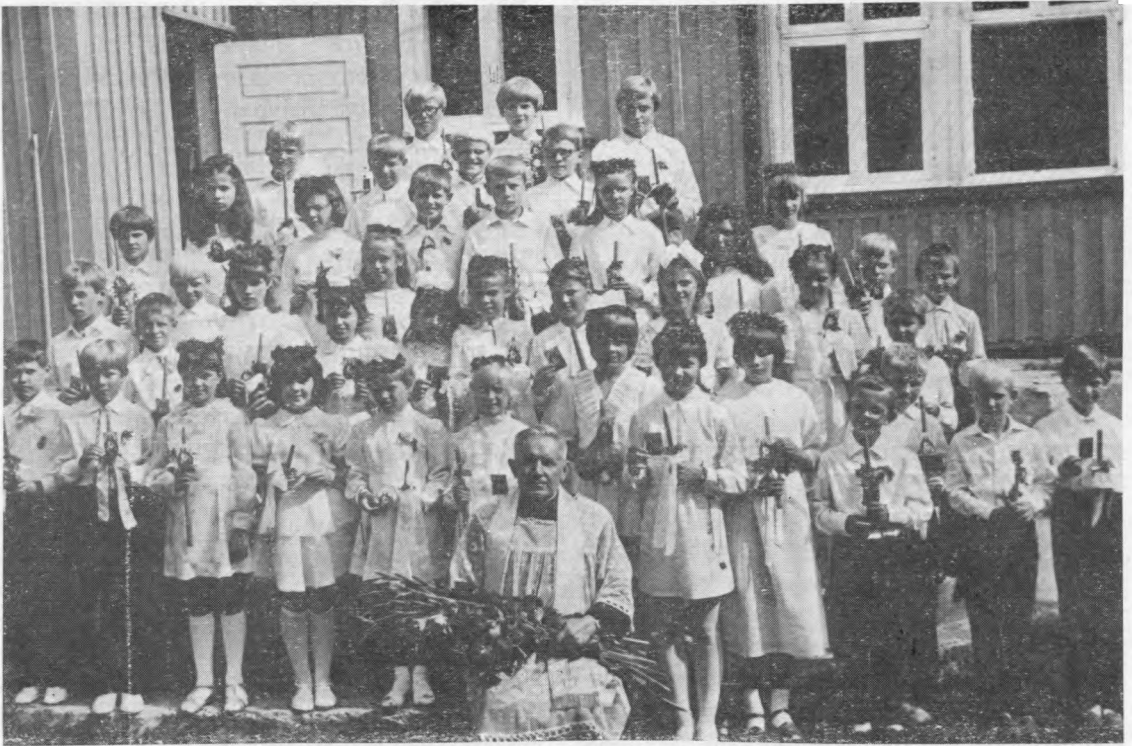
Senosios šernės jau turi jauniklių. Jų gūžtos yra šiltos; jeigu jos nebaidomos, bet dar kartais pašeriamos, jaunikliai nežūva ir per didžiuosius šalčius. Negiliuose ežeruose pradeda dusti žuvys.

Šią sunkią žiemą labai sumažėjo zylių, dagilių, lipučių ir kitų smulkių paukščių. Visi gyventojai yra kviečiami į talką padėti su maistu laukiniams žvėrimis ir paukšteliams. Vilniaus miesto susisiekimo autobusuose iškabinti skelbimai, raginantys žmones rūpintis laukiniais gyventojais. Paukšteliams reikia lesyklėlių, žvėrimis maisto, o žuvims — akečių. ("Mūsų gamta")

NUOSTABUS LIETUVOS GAMTOS KAMPELIS

Čepkeliai yra antrasis (po Žuvinto) rezervatas Lietuvoje. Čepkelių raistas — didžiausia Lietuvos pelkė. Prie didžiosios pelkės pridėjus visas įlankas, iškyšulius, susidaro arti šeši tūkstančiai hektarų. Norint pereiti pelkę išilgai, reikia bristi keliolika kilometrų. Pelkės pakraštyje yra kalnas, kuris vadinamas Jogailos kalnu. Padavimai pasakoja, kad čia kadaise medžiodavęs didysis Lietuvos kunigaikštis. Užlipus ant šio kalno, kito pelkės pakraščio nematyti.

Šis didžiulis raistas — pelkė, susiformavo ledynų gadyneje. Keliolika nedidelių ežeriukų mena, kad čia buvus vieno labai didelio ežero. Vietomis užtinkamas labai gilus durpių sluoksnis. Kuo gilesnis durpynas, tuo jis senesnių laikų padarinys. Iš

Kun. Antanas Šeškevičius, S.J., su grupele vaikučių Pirmosios Komunijos proga. Gargždai, 1984 m. rugpjūčio 5 d. Čia yra tik ketvirtadalis visų vaikučių, jo paruoštų Pirmajai Komunijai.

jame užsikonservavusių žiedadulkių galima nustatyti, kokie šioje vietoje prieš tūkstančius metų augalai augo. Kokie orai buvo ir t.t.

Labai įdomus Čepkelių augalų pasaulis. Pelkė iš visų pusių supa sausi pušynai, išaugę ant smėlio kopų. Vasarą čia sausa ir ne visi gležnesni augalai išlieka. Daugelis jų nužydi anksti pavasarį. Iš visų išsiskiria vėjalandės šilagėlės. Jos yra stambios ir tarsi mėlynos tulpės. Jų dar yra žydrių, violetinių ir baltų. Jos pražysta jau balandžio pabaigoje. Auga čia pakalnutės, kalninė arnika. Raudonuoja ištisi ožkarožių plotai. Slėsnėse vietose kartu su viržiais žaliuoja įvairių rūšių pataisai — vaistinis, miškinis, trivarpis, pelkinis ir kiti. Tai botanikos retenybės. Pagrindinę augalų masę sudaro kiminai, kurie ir pelkė suformavo. Iš kiminų išsiskiria rausvos saulašarių — įdomių vabzdėdžių augalų skrotelės.

Čepkelių pelkė — didžiausias Lietuvoje uogynas. Drėgnuose pušynuose sirpsta dideli mėlynių plotai. Žemesnėse vietose bei pelkės salose žaliuoja bruknynai. Labai daug vaivorų. Užvis daugiausia spanguolių, sultingų ir vitaminingų uogų.

Be įvairios ir labai retos augmenijos, prieglobstį rado ir daugelis gyvūnų rūšių. Pilkosios gervės, anot prof. T. Ivanausko, "paukščių aristokratės", jau ne visur randa tinkamų vietų perėti. Čepkeliuose jų dar yra gana daug. Čia gyvena didžiausias Lietuvoje kurtinių būrys — apie šešiasdešimt. Daug tetervinų, didysis apuokas, erelinis žuvininkas, mažasis erelis rėksnys, gyvatėdis, juodasis gandras, tripirštis genys, pilkoji maleta ir kt.

Gyvena čia dar įvairiausių įdomių roplių. Yra žalčių, gyvačių, įvairių driežų. Čepkelius garsina lygiažvynis žaltys. Pelkėje skraido keli šimtai įvairių vabzdžių rūšių.

Ištirta dar ne visa Čepkelių raisto augalija bei gyvūnija. Ateities tyrimai atskleis dar daug paslapčių.

Čepkelių pelkės pakrašty galima užtikti drevėtų medžių. Jų niekas neliečia, nebent medis pats susensta, išdžiūva, ir vėjas jį nuverčia. Apie drevėtus medžius yra tokia pasaka. Nederli smėlėta žemė kadaise sunkiai galėjo išmaitinti apylinkės gyventojus. Žmonės daugiausia vertėsi tuo, ką davė miškas. Rinko uogas, grybus ir juos pardavę pirkosi duonos, rūbų ir kitokių reikalingų daiktų. Išmoko ir miško bičių medų kopinėti, Šiandien šiuo amatu jau niekas nesiverčia, bet drevėti medžiai, kur gyvena bitės, išliko. Šie medžiai istoriniai — jie ir gamtos, ir kultūros paminklai. Medžiai yra suregistruoti ir apsaugoti. ("Mūsų gamta")

KILIMŲ GAMYBA LIETUVOJE

Kilimai išgarsino ne tik Lietuvą, bet ir patį Lentvario miestą, kuriame yra kilimų įmonė. Lentvario miestas išaugo tik po karo. Lentvaris yra netoli Trakų įsikūręs abipus Vilniaus-Kauno geležinkelio. Lentvario dailininkai sukūrė savitą lietuvišką kilimą. Prieš karą kilimų Lietuvoje negamino. Kilimų gamyba atsirado tik po karo 1957 metais. Lietuviškų kilimų kūrėjai savo kūrybai peno semiasi iš liaudies kūrybos, jos ornamentikos ir tradicijų. Lentvario kilimai labai saviti, nauji, šiuolaikiniai, labai gausios jų spalvos ir piešiniai. Šiandien lietuviškų kilimų pagaminama keturi milijonai kvadratinų metrų per metus. Jie labai noriai perkami kituose kraštuose. Kilimai buvo tarptautinėse parodose — Niujorke, Paryžiuje, Leipcige, Rio de Zaneire.

Kilimai yra ramių pastelinių spalvų, klasikinės kompozicijos, papuošti stilizuotais lietuvių liaudies ornamentikos motyvais. Vieni piešiniai naudojami metus kitus, kai kurie išsilaiko dešimt metų. Kilimų vardai: Rubinas, Riešutas, Daina, Kuosa, Rožynas. ("Tiesa")

KAUNAS

"Tiesa" rašo, kad nepažįstamai pasikeitė Kaunas pokario metais. Jis tapo tikru didmiesčiu, kuriame keturi šimtai tūkstan-

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

KALBOS TAISYMAI

p r a r a j a t a r p k a r t ų (angl. *generation gap*). Prof. A. Salys šiam reikalui sugalvojo gerą terminą — *kartų atotrūkis*, t.y., kai viena karta savo galvosena, elgesiu ir gyvenimo būdu atitrūksta nuo kitos.

p r a v e s t i — nevert. reikšmė "rengti, atlikti, organizuoti, vesti, vadovauti, vykdyti" ir pan. Pvz.: *Kviečiu poną Jonaitį pravesti susirinkimą* (= *vesti susirinkimą, vadovauti susirinkimui*). *Laužą puikiai pravedė* (= *Laužui puikiai vadovavo, laužą puikiai vedė*) *skautininkas Petraitis*. *Mums buvo pavesta pravesti* (= *suorganizuoti*) *švaros savaitę*. *Mokytojas klasėje pravedė* (= *surengė, suorganizavo*) *labai įdomų pasikalbėjimą*. *Labai puikiai laboratorijoje buvo praveistas* (= *atliktas*) *šis bandymas*. *Manau, kad reikėtų pravesti* (= *skelbti*) *konkursą užimti šiai vietai*.

Veiksmažodį *pravesti* galima vartoti, pavyzdžiui, tokiais atvejais: *Pravedė arklį pro šalį*. *Per mišką pravedė kelią*. *Jam pasisekė pravesti savo pasiūlymą*.

čių žmonių, nuolat užimtų savo džiaugsmiais ir rūpesčiais, gyvena. Ten, kur prieš keletą dešimtmečių dar siūravo pelkės, glaudėsi vienišos sodybėlės, šiandien baltais kvartalais, daugiaaukščių namų ornamentais, iškilo naujasis Kaunas. Išskaičiuojami nauji vietų pavadinimai — Dainava, Kalniečiai, Eiguliai, jau kyla Šilainiai, savo eilės laukia Vaišvydai.

p r i e . Dabartinės liet. kalbos žodynas (Vilnius 1972) mini tokius prielinksnio prie vartojimo atvejus: 1. žymint vietą ar daiktą, šalia kurio kas yra ar vyksta: *Sėdi prie stalo. Gyvenu prie ežero. Antys plauko prie kranto. Gyvenu prie dukters. Turi duonos ir prie duonos; 2. žymint veiksmo kryptį: Priėjo prie vandens. Vadink svečius prie stalo. Slinkis arčiau prie manęs; 3. žymint veiksmo objektą: Prisistatė prie darbo. Sėskis prie vakarienės. Eisime prie rugių (rugių kirsti); 4. žymint asmenį ar daiktą, kurio buvimo metu kas vyksta: Prie tėvo gyvos galvos. Prie keturių akių (dviese) pasikalbėkime. Skaito prie lemos šviesos. Prie vaikų taip nekalbėk. Prie caro sunku buvo gyventi. Prie vokiečių namini tabaką rūkėme; 5. žymint kokybę: Žemė prie smėlio (smėlėta). Vyras prie sveikatos (stiprus.) Žmogus prie pinigų (turingas). Vaikas jau visai prie ašarų (rengiasi verk-ti); 6. žymint darbo vietą: Dirba prie plento. Gavo darbo prie melioracijos; 7. žymint artėjantį laiką: Saulė prie laidos. Darbas eina prie pabaigos; 8. vartojamas su kai kuriais veiksmažodžiais bei šiaip pastoviuose posakiuose: Kalba priklauso prie visuomeninių reiškinių. Pasiliko prie savo nuomonės. Reikia taikytis prie aplinkybių. Mėlynos akys jai labai tiko prie tamsių plaukų. Pripratome prie šalčio. Tu prie manęs nesikabink!*

Tačiau yra atveju, kai šis prielinksnis klaidingai vartojamas, nusižiūrėjus į svetimą kalbą, pvz.: *Prie geriausių norų (= Kad ir labai norėdamas, nors ir turėdamas geriausių norų), to darbo negalėčiau atlikti. Prie progos (= Pasitaikius progai, sura-dęs progą, esant progai), aš pas tave už-eisiu. Norėčiau sužinoti, prie kokių aplin-kybių (= kokiomis aplinkybėmis) tai atsi-tiko. Prie aukštos temperatūros (=Aukšto-je temperatūroje, kai temperatūra aukšta), net ir metalai tirpsta. Teismasėjo prie už-darų durų (=uždaromis durimis, slaptai, neviešai). Kreipkis prie viršininko (=i vir-šininką). Prie ko (=Kam) čia ta pastaba? Prie ko (=Kuo dėtas) čia aš?*

p r i e š priel. — nevalt.: 1. paskirčiai

žymėti (kalbant apie ligas): *Nusipirkau vaistų prieš kosulį. (=nuo kosulio).*

2. su kai kuriais veiksmažodžiais: *Jis turėtų atsiskaityti prieš valdybą (= valdy-bai). Jie yra nusikaltę prieš mūsų tautą (= mūsų tautai). Patarčiau prieš jį (=jam) pasipriešinti. Ar tu pasiskiepijai prieš rau-pus (=nuo raupų)? Mes esame daug ko-voję prieš įvairius priešus (= su įvairiais priešais).*

Pastaba. Kai yra dviprasmiškumo pavo-jus, tai galima veiksmažodį kovoti vartoti su prielinksniu prieš, pvz.: *Su lenkais mes kovojome prieš kryžiuočius.*

3. su žodžiais atsakomybė, atsakingas, atsparus: *Mes turime jausti didelę atsako-mybę prieš savo tautą (= savo tautai). Jis yra tik prieš mane (=man) atsakingas. Manau, kad aš esu atsparus prieš šią ligą (=šiai ligai).*

Kadangi prielinksnis prieš nevertotinas paskirčiai reikšti, kalbant apie ligas, tai su juo nesudarytini nei būdvardžiai, reiškian-tys gydomųjų priemonių paskirtį, pvz.: *priešalkoholinis gydymas (=gydymas nuo alkoholio); priešgripiniai skiepai (=skie-pai nuo gripo) ir pan.*

prieškarinis, prieš mokyklinis ir kiti panašūs būdvardžiai yra visai geri ir vartotini, nors dabar Lietuvoje, matyt, nu-sižiūrėjus į rusų kalbą, dažniau vartojama *ikikarinis, ikimokyklinis* ir pan.

Rusai turi du skirtingų reikšmių būd-vardžių priešdėlius *do-* ir *protivo-*, tad ir mūsiškiai, sekdami rusais, pasidarė atitik-menis *iki-* ir *prieš-*. Taip ir atsirado verti-niai: *ikimokyklinis, ikikapitalistinis, ikibur-žuazinis, ikimarksistinis, ikišventinis* ir t.t. Bet lietuvių kalboje būdvardžiai su priešdė-liu *iki-* nėra būdingi. Jų neduoda iš gyvo-sios žmonių kalbos nė didysis lietuvių kal-bos žodynas. Iki sovietinės okupacijos išsi-versdavome be šitokių "ikinių" būdvardžių. Vartodavome tik *ikišiolinis* ir *ligišiolinis*, pasidarytus iš *iki šiol* ir *ligi šiol*.

Lietuvoje dabar iš tų "ikinių" būdvar-džių daroma ir labai gremėzdžiškų daikta-vardžių: *ikimokyklinukas (mokinys), iki-*

mokyklininkas (mokytojas), ikišaukimi-
ninkas (prieš šaukiant į kariuomenę).

Šia proga galima dar pridurti, kad da-
bar Lietuvoje, nusižiūrėjus į sudurtinius
rusų kalbos žodžius su vse-, priviso daugybė
kerėpliškų iki šiol nevertotų žodžių, kaip
visaliaudinis, visasajunginis, visapasaulinis
ir pan. Įdomu, ką jie prideda prie papras-
tų mūsų žodžių *liaudinis, sąjunginis, pasau-
linis*? O pamėgdžiojant rusų *obščę-*, jau pri-
sidaryta ir tokių būdvardžių: *bendrasajun-
ginis, bendražmonijinis, bendraliaudinis*.

Mes be tokių žodžių apsiėjome iki šiol,
galime apsieiti ir toliau.

p r i e t e l i s nevert. svetimybė — bi-
čiulis, draugas.

p r i i m t i u ž p a g r i n d ą — priimti
pagrindu: *Šitą nutarimą reikia priimti už
pagrindą (=pagrindu) tolimesnei mūsų
veiklai.*

p r i m i e r u o t i — primatuoti: *Einu
pas siuvėją prisimieruoti (=prisimatuoti)
suknelės.*

p r i n c i p e nevert. vertinys — iš prin-
cipo, iš esmės: *Principe (=Iš principo) jau
susitarta. Principe (=Iš principo) sutinku,
bet dar pagalvosiu.*

Žinoma, šio žodžio vietininkas vartoja-
mas, pvz., tokia sakinyje: *Šiame principe
aš nematau jokios logikos.*

p r i p i l d y t i k u o — pripildyti ko:
Salė buvo pripildyta svečiais (=svečių).

p r i s i e i t i (vert. iš rusų *prie hodit'sia*)
— tekti, reikėti, prirėkti: *Manau, kad man
tuoj prisieis (= reikės, teks) išvažiuoti į
užsienį.*

p r i s i p a ž i n t i m e i l ė j e — prisi-
pažinti, kad myli; prisipažinti meilę; prisi-
pažinti mylinčiu.

p r o p o g a n d a — propaganda.

p r ū d a s (gud. *prud*) — tvenkinys.

p u s ė. Užuoť sakius *apie ką kalbėti iš
teigiamos ar neigiamos pusės*, sakytina:
kalbėti teigiamai ar neigiamai. Užuoť sa-
kiaus: *kalbėti apie gerąsias ir blogąsias pu-
ses*, geriau sakyti: *kalbėti apie gerąsias ir
blogąsias ypatybes*. Užuoť sakius *iš vienos
pusės ir iš kitos pusės*, geriau sakyti: *viena
vertus ir antra vertus*.

Nedrąsus vyriškis kartą užėjo pas burtininkę.
Ji, atidžiai išstudijavusi jo delną, pasakė:

— Netrukus keliausite ir susilauksite didelio
pasisekimo.

— Ar tikrai? Nejaugi, nuvažiaavęs į miestą, su-
rasiu vietą automobiliui pasistatyti?

Jaunas vyras, grįžęs iš darbo, atrado savo žmo-
nelę labai susijaudinusią. Paklausus, kas atsitiko, ji
verkdamą paaiškino:

— Aš norėjau išlyginti tavo gerąjį kostiumą, ir
lygintuvas išdegino didžiausią skylę tiesiai ant kel-
nių sėdynės.

— Nesirūpink, brangioji, tas kostiumas kaip tik
turi dvi poras kelnų.

— Tai dar visa laimė, — nusišypsojo žmonelė,
— aš sukarpiau tą antrąją porą ir užlopiu skylę.

Jauna žmona: Atleisk, branguti, bet tas bjau-
rybė šuo surijo tortą, kurį buvau tau iškepusi.

Jaunas vyras: Neverk, širdelė, aš tau nupirkiau
kitą šunį.

Žmona: Šiąnakt sapnavau, kad davei 100 dol.
naujai suknelėi pirkti. Jeigu tu mane tikrai mylė-
tum, tai nesugadintum tokio gero sapno!

Vyras: Žinoma, nesugadinsiu! Tu gali pasilai-
kyti tą šimtinę ir pirkti naują suknelę.

— Daktare, ar aš galėsiu skaityti su šitais aki-
niais?

— Žinoma, galėsite!

— Tai puiku! Matote, aš pirmiau nemokėjau
skaityti.

■ Vyskupas Paulius Baltakis birželio mėnesį
vyks į Europą, kur lankys lietuvius Vakarų Vo-
kietijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje, D. Britanijoje.

TRUMPAI IS VISUR

■ Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministeris Andrei A. Gromyko, būdamas Romoje, vasario 27 d. aplankė popiežių Joną Paulių II ir su juo kalbėjosi arti dvejų valandų. Vatikano sluoksniai paskelbė, kad pasikalbėjimo tema buvo taikos reikalai ir katalikų padėtis Sovietų Sąjungoje. Popiežius ypač priminė katalikų sunkumus Lietuvoje ir Latvijoje. Popiežius taipgi priminęs, kad jam nebuvo leista aplankyti Lietuvą. Gromyko popiežiui įteikė menišką rusiškai ornamentuotą dėžutę, o popiežius įdavė Gromyko į rusų kalbą išverstus savo pasisakymus taikos klausimu ir dar tris popiežiškus medalionus: aukso, sidabro ir bronzos.

■ JAV psichologų draugija perspėjo, kad prievartų veiksmų stebėjimas televizijoje vaikuose ugdo agresyvumą.

■ Izraelis pagerbė du aukštus Vatikano pareigūnus už žydų gelbėjimą nacių okupacijos metu. Pagerbti kardinolas Pietro Palazzini, kongregacijos keliamų į šventuosius vadovas, ir arkivyskupas Vincenzo Fagiolo, kongregacijos, tvarkančios katalikų religines ir pasaulietiškas institucijas sekretorius. Jų garbei pasodintas medis Izraelyje, ir jie patys apdovanoti Tautų Teisingųjų medaliais.

■ Filipinuose musulmonų maištininkų grupė buvo pagrobusi vysk. Federico Escaler su aštuoniais jo draugais. Pagrobėjus su jų pagrobtais įkaitais pastebėjo kareiviai. Įvyko susišaudymas. Musulmonai buvo išvaikyti ir pagrobtieji išlaisvinti.

■ Vatikano laikraščio "Osservatore Romano" lenkiškoji laida jau trečiu kartu tapo komunistinės vyriausybės uždrausta platinti. Šiuo kartu joje buvo popiežiaus kalba Vatikane atsilankiusiems lenkams, kurioje buvo pasmerktas brukimas prievarta ateizmo. Taipgi buvo antra popiežiaus kalba, kur pasisakoma prieš klasių kovą.

■ Anglų mokslininkas Sir Alister Hardy gavo premiją už religijos ugdymą. Jis prie Manchesterio kolegijos yra įsteigęs religinių tyrimų centrą, veikiančią prie Oksfordo universiteto. Jis darbuojasi, siekdamas įrodyti, kad tarp mokslo ir religijos nėra konflikto. Suteiktos Templetono premijos gautus 196.000 dolerių jis pasiryžo panaudoti tolimesniams tyrimams toje srityje.

■ Vatikanas 1984 m. turėjo 29 mil. dol. deficito.

■ Pasaulio vyskupų sinodas įvyks lapkričio 25 - gruodžio 8 d. Pagrindinė jo svarstymų tema bus: Pasauliečių pašaukimas ir misija Bažnyčioje bei pasaulyje, praėjus 20 m. po Antrojo Vatikano susirinkimo. Išsuntinėtas pasaulio vyskupams pagrindinis

documentas apie šaukiamo vyskupų sinodo planus, kviečiant juos išstudijuoti drauge su pasauliečiais.

■ JAV vyskupų konferencija nusprendė nuo Velykų leisti sekmadienių mišiose šv. Komuniją dailinti abiem pavidalais, bet tam dar reikalingas atitinkamo vyskupo potvarkis savoje vyskupijoje. Kard. Bernardinas Čikagos arkivyskupijoje tokį naujumą įveda, primindamas, kad pirmųjų amžių Bažnyčioje taip buvo daroma.

■ Šv. Jurgio parapijoje, 3230 S. Litanica Ave., Čikagoje, kiekvieno mėnesio paskutinį sekmadienį 5 v.v. bus aukojamos šv. mišios buvusiems alkoholikams, narkotikų buvusiems vartotojams ir jų šeimoms, siekiant jiems dvasinio sustiprinimo. Po pamaldų bus pabendravimas. Apie tai Čikagos arkivyskupijos raštinė išsiuntinėjo pranešimus visiems kunigams.

■ Vysk. Pauliaus Baltakio darbų programą nušviečia naujai pradėtas leisti biuletinis "Vyskupo informacija". Biuletinis atskiromis laidomis bus leidžiamas lietuvių ir anglų kalbomis. Šiame darbe vyskupui talkina kun. K. Pugevičius, seselės Ona Mikailaitė ir Angelė Balčiūnaitė, taipgi Petras bei Pranė Ažuolai. Iš biuletinio matyti, kaip naujasis vyskupas stengiasi plačiai apimti sielovados darbą mūsų išeivijoje. Sudarytos talkininkų komisijos religiniam švietimui, jaunų šeimų reikalams, jaunimo religiniam auklėjimui, tautiškai mišrių šeimų religiniams reikalams, pastoracijos klausimams, parapijų atnaujinimo programai, dvasinių pašaukimų ugdymui, nuolatinių diakonų gauseniam suradimui. Sudarytas platus komitetas krikščionybės įvedimo Lietuvoje 600 m. sukakčiai paminėti. Komitetui vadovaus pats vyskupas, talkinant kun. K. Pugevičiui, o centrinio komiteto pirmininku bus dr. L. Sidrys, vykd. komiteto pirm. J. Kavaliūnas.

ELENOS CIPLIAUSKAITĖS STIPENDIJŲ FONDAS PRIE L.K.M. AKADEMIJOS

Prof. dr. Birutė Cipliauskaitė savo motinos atminimui įsteigė stipendijų fondą. Stipendija yra kasmetinė — 1500 dolerių, skiriama studentui ar studentei, ruošiantis doktoratą iš Lietuvos istorijos. Suinteresuoti studentai prašomi kreiptis į lietuvių katalikų mokslo akademijos Centro valdybą: Piazza della Pilotta 4, 00187 Roma, Italija.

Nuoširdi padėka “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” rėmėjams

Po 12 dol. aukojo: J. Jusys ir G. Reskevičius.

Po 7 dol. aukojo: P. Ažuolienė, M. Levišauskas, M. Spence, R. Banionis, S. Kamarauskas, J. Naikelis.

6 dol. aukojo A. Bujokas.

Po 5 dol. aukojo: J. Balbatas, B. Petrošius, L. Stasiūnienė, V. Žadeikienė.

Po 4 dol. aukojo: V. Remeikis, S. Budrys, P. Urbutis, A. Gilvydis, A. Beresnevičius, B. Bernotas, A. Gumbinas, J. Skirmuntas.

Po 2 dol. aukojo: C. Januševičienė, E. Rukuižienė, M. Sturonas, J. Švedas, A. Verikas, kun. D. Kenstavičius, L. Kerulis, K. Eidukonis, D. Balčiūnas, S. Skibiniauskas, S. Čeponienė, L. Alekna, A. Viliušis, J. Juodvalkis, V. Sidabras, A. Jankauskaitė, S. Jonynienė, R. Pranokus, B. Prasauskas, St. Anthony's Rectory, A. Styra, J. Spurgis, A. Varneckas, M. Opanavičius, I. Plechavičius, B. Banėnas, A. Kazlas, V. Kubilius, K. Spragauskas, K. Butkus, A. Tumosa, E. Čibirienė, D. Regina, E. Vaitkūnas, P. Blekys, A. Drūtys, A. Smilga, F. Valaitis, E. Žilinskas, J. Petrikas, K. Gribinas, M. Kušlikis, R. Čepulis, V. Grėbliūnas, Liet. Kooperatyvas “Talka” Australijoje, J. Želvys, V. Javas, K. Ancerevičienė, P. Balčiūnas, M. Graužinis, P. Matiukas, K. Katilius, P. Lanys, E. Tribinevičius, J. Jūragis, V. Kuzma, O. Krasauskas, E. Jaškus, B. Andriukaitis, S. Jautokaitė, M. Matuzas, N. Apeikienė, V. Būtėnas, B. Martick, M. Morkūnas, E. Tutinas, J. Valaitis, kun. I. Gedvilą, P. Montvila, P. Gulbinskas, V. Mockienė, S. Čepas, M. Monkus, I. Paškevičius, A. Pretkelis, E. Strungys, E. Sirutis, L. Vansauskienė, O. Nagelė, Z. Merkevičius, V. Mīknis, K. Dūlys, E. Bielkevičius, E. Jurkėnas, K. Trečiokas, E. Kezys, M. Steikūnienė, J. Gedrimienė, K. Gudinskas, G. Juodikis, M. Kvedaras, I. Deveikienė, I. Smalstys, V. Žebertavičius, N. Gabė, B. Mažeika, V. Taseckas, S. Galisienė, J. Racevičius, J. Ališauskas, K. Orentas, L. Karpavičius, V. Damašius, R. Petronienė, J. Povilaitis, P. Bielinis, V. Mīliauskas, K. Mikužienė, J. Paronis, E. Trimakas, K. Valdis, B. Rudinskis, A. Janušis, O. Požarniukaitės, T. Šaulys, A. Kašuba, P. Pajojus, B. Apanavičius, P. Butkus, E. Josen, K. Keblys, V. Kazlauskas, M. Milvydienė, J. Stasiūnaitis, A. Petrauskas, L. Gaigalas, K. Stankūnas, V. Liulevičius, B. Rasimas, kun. K. Trimakas, R. Andrijauskienė, P. Petkelis, A. Lietuvninkas, M. Stankienė, J. Juodgudis, A. Dapkus, L. Balaišis, J. Guobužis, J. Paliliūnas, P. Peleckas, J. Šlaipkauskas, Z. Grybinas, H. Milaknis, V. Velža, Z. Pupius, B. Jakniūnienė, J. Dziubinskas, J. Laucius, V. Bartuška, L. Kezenius, J. Puodžiūnas, B. Budrienė, L. Jaras, A. Stepaitis, S. Nyerges, Beverly Shores Lithuanian Club, V. Pocius, E. Garliauskas, P. Žilinskas, V. Peseckas, J. Stočkus, J. Nausėda, P. Grušas, P. Sidzikauskas, S. Lukas, D. Jakas, P. Augaitis, D. Balsys, V. Sinkus, K. Grikinas, kun. S. Kasinskas, J. Palubeckas, J. Daukaitės, A. Nakas, A. Adams, A. Ignaitis, L. Barauskas, M. Strungys, J. Račkauskas, A. Razma, S. Daržinskas, A. Januška, A. šermukšnis, kun. J. Bertašius, L. Dainauskienė, M. Jonikienė, A. Miselis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarīs. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.